

Európska únia

Magazín
pre mladých

Európska únia

Táto publikácia Európa – Magazín pre mladých je
dostupná online na webovom sídle:

<http://bookshop.europa.eu>

Európska komisia

Generálne riaditeľstvo pre komunikáciu

Publikácie

1049 Brusel

BELGICKO

Text: Eckart D. Stratenschulte, Európska akadémia v Berlíne

Autori slovenskej verzie:

Mgr. Roman Balko

Mgr. Darina De Jaegher

PhDr. Ivana Gregorová, PhD

PhDr. Dagmar Horná, PhD.

Mgr. Andrej Krchňavý

Milan Matlovič, M.A.

Mgr. Matej Navrátil

PhDr. Kálmán Petőcz, PhD.

Publikáciu Európa – Magazín pre mladých pôvodne vydala iniciatíva „aktion europa“ (nemecká spolková vláda, Európsky parlament, Európska komisia) v Nemecku pod názvom Europa: das Wissensmagazin für Jugendliche. Generálne riaditeľstvo pre komunikáciu Európskej komisie ju prepracovalo a aktualizovalo. Pôvodnú grafickú úpravu zabezpečilo vydavateľstvo Zeitbild Verlag und Agentur für Kommunikation, Berlín/MetaDesign AG, Berlín. Sériu obrázkov s mladými ľuďmi (Alice, Janette, Jello, Motian a Patricia) takisto zostavilo vydavateľstvo Zeitbild.

Publikácia vyšla s podporou Zastúpenia Európskej komisie v Slovenskej republike a Štátneho inštitútu odborného vzdelávania.

ISBN 978-92-79-63042-2

doi:10.2775/774316

© Európska únia, 2017

Rozmnožovanie je povolené. Na použitie alebo reprodukciu jednotlivých fotografií je potrebné získať súhlas držiteľov autorských práv.

Obsah

Príhovor

4

1 Európska únia v každodennom živote

5

Ahojte! Sme študenti Strednej školy Roberta Jungka v Berlíne a budeme vás sprevádzať touto brožúrou.

2 Európska únia – čo to vlastne je?

11

Európska únia má 28 členských štátov, ktoré sa rozhodli zjednotiť a spoločne vziať osud do vlastných rúk.

3 Ako funguje Európska únia?

17

EÚ sa často prirovnáva k štátu. Má však úplne inú štruktúru.

4 Čo vlastne EÚ robí?

25

Nájdu sa ľudia, ktorí tvrdia, že EÚ nerobí dosť, kým podľa iných sa, naopak, mieša do všetkého. Kde je teda pravda?

5 Slovensko a Európska únia

40

Slovensko môže dnes vďaka členstvu v EÚ využívať všetky výhody európskej integrácie.

6 Európa nestagnuje – rozširovanie Európskej únie

45

Európsku úniu založilo šesť štátov, no od počiatku bola koncipovaná pre celú Európu a je teda otvorená prístupiu ďalších členských štátov.

7 Európa na svetovej scéne

51

My Európania nie sme vo svete sami a ani zďaleka netvoríme väčšinu obyvateľov Zeme.

9 Budúcnosť Európy

57

Čo bude ďalej? Pozrieme sa na to, aké úlohy čakajú EÚ v 21. storočí.

Príhovor

Milí študenti,

som veľmi rád, že sa Vám do rúk dostala publikácia, ktorá Vám poskytne základné informácie o Európskej únii, priblíži Vám jej členské krajiny, inštitúcie a ľudí, ktorí Európsku úniu tvoria.

Desiatky rokov mierovej spolupráce v Európe viedli k zmiereniu medzi odvekými rivalmi, ku slobode, prosperite a k zjednoteniu Európy. Európska únia pomáha zlepšovať každodenný život svojich občanov, naplňovať ich túžby po mieri, slobode a demokracii. Európska únia je skutočne dobrým miestom na život a vzorom pre mnohé časti sveta.

Členstvo v Európskej únii, do ktorej patríme od 1. mája 2004, nám poskytuje viaceré výhody. To, že sme európskymi občanmi nám zaručuje rovnosť

s ostatnými Európanmi, či už sú to Francúzi, Lotyši či Gréci. V Európe cestujeme, študujeme a pracujeme bez obmedzení. Vo väčšine krajín platíme rovnakou menou. Vďaka našej spoločnej únii taktiež lepšie a intenzívnejšie spolupracujeme s ostatnými európskymi krajinami. Európa má veľa programov, ktoré uľahčujú ľuďom život. Pre Vás, študentov, je výborným príkladom najmä študentský program Erasmus, ktorý už využili desaťtisíce Slovákov, aby získali skúsenosti zo štúdia v zahraničí, spoznali nové kultúry, naučili sa nové jazyky a nadobudli množstvo nenahraditeľných zážitkov.

Slovensko doteraz vždy dobre využilo európske šance. S cieľom vstúpiť do Európskej únie si vybudovalo demokratické inštitúcie, zreformovalo svoje hospodárstvo a prijalo európske hodnoty. Vstupom do Schengenu sme získali voľný pohyb bez hraníc a eurozóna nám zase priniesla spoločnú menu euro. Skvelo sme využili aj naše prvé predsedníctvo v Rade Európskej únie v roku 2016. Slovensko sa zviditeľnilo vo svete, dokázalo, že aj malá krajina je schopná viesť Európu tak, aby bola silnejšia a úspešnejšia. Silná a úspešná Európa zároveň znamená silnejšie a úspešnejšie Slovensko.

Verím, že táto publikácia Vás zaujme, ukáže Vám ako funguje Európska únia a aké európske práva a príležitosti Vám dáva.

Prajem Vám, aby ste tak ako Slovensko, aj každý jeden z Vás, dokázali európske šance vo svojom živote naplno využiť.

Dušan Chrenek,

vedúci Zastúpenia Európskej komisie na Slovensku

Európska únia v každodennom živote

„Ahojte! Voláme sa Alice, Jello, Patricia, Motian a Janette a študujeme na Strednej škole Roberta Jungka v Berlíne, ktorá má nemecko-poľské hodiny na tému Európa. V tomto magazíne vás niekoľkokrát upozorníme na niektoré dôležité informácie. Na viacerých miestach nájdete zaujímavé úlohy, krátke kvízy a námety na diskusiu. Uvidíte, že učenie môže byť zábavné.“

Európska únia (EÚ) je ďaleko. Táto veta, samozrejme, nedáva zmysel, lebo my občania EÚ sme v Európe doma. Žijeme v nej. Napriek tomu je ale EÚ, teda spoločenstvo európskych štátov, ktoré chcú spoločne rozhodovať o svojom osude, mnohým ľuďom vzdialená. Cieľom tejto kapitoly je oboznámiť sa s niekoľkými faktmi o Európskej únii. Veľmi rýchlo zistíte, že Európska únia – to sme my!

Úloha

Ako ďaleko je „Brusel“?

O Európskej únii denne počúvame v správach alebo čítame v novinách. Napriek tomu sa mnohí z nás o EÚ vôbec nezaujímajú. Prečo je to podľa vás tak?

- EÚ nie je pre náš život dôležitá.
- EÚ je príliš komplikovaná. Médiá o EÚ dostatočne neinformujú.
- O všetkých dôležitých otázkach sa rozhoduje v členských štátoch, a nie v Bruseli či Štrasburgu, preto stačí, ak sa zaoberáme politikou vo vlastnej krajine.
- Politika je vo všeobecnosti nuda.
- V škole sa o Európskej únii málo učíme.

© Corbis

Krátky kvíz o Európe

Koľko členských štátov má Európska únia?

- 12
- 15
- 25
- 28
- 30

Akým spôsobom sa volia poslanci Európskeho parlamentu?

- Vôbec sa nevolia, hlava príslušného štátu ich vymenúva na návrh predsedu vlády.
- V parlamentných voľbách v každom členskom štáte, keďže poslanci Európskeho parlamentu sú zároveň aj členmi parlamentu príslušnej krajiny.
- Do Európskeho parlamentu ich vysielajú parlamenty členských krajín.
- Vo všeobecných a tajných voľbách, tak ako poslanci parlamentu príslušnej krajiny.

Dňa 1. januára 2015 zaviedla euro ako svoju menu aj Litva. Koľko členských štátov EÚ bude mať od tohto dňa euro ako spoločnú menu?

- Všetky členské štáty EÚ.
- 6 zakladajúcich členských štátov.
- 13 štátov.
- 19 štátov.

Výdavky EÚ na rok 2014 predstavujú približne 135 miliárd eur. Koľko percent ekonomickej výkonnosti členských štátov EÚ, teda hrubého domáceho produktu (HDP), to podľa vás predstavuje?

- 80,9 %.
- 50,2 %.
- 15,3 %.
- 1,0 %.

Súdny dvor Európskej únie dohliada na dodržiavanie európskeho práva. Sídlo Súdneho dvora je:

- v Lisabone.
- v Bruseli.
- v Štrasburgu.
- v Luxemburgu.

Úloha

Ako ste na tom vy osobne?

O Európsku úniu sa zaujímam:

- veľmi
- pomerne veľa
- priemerne
- málo
- veľmi málo
- vôbec nie

pretože _____

Úloha

Čo má EÚ spoločné s naším životom?

Desať príkladov

Náš život	Súvislosť s EÚ	Považujem to za...		
		veľmi dôležité	dôležité	nedôležité
<p>Európsky vnútorný trh sa stále rozširuje. Okrem veľkých koncernov majú z toho čoraz väčší úžitok aj malé a stredné podniky. To prispieva najmä k zabezpečeniu pracovných miest.</p>	<p>Vytvorením európskeho vnútorného trhu s 500 miliónmi ľudí sa obchod medzi členskými štátmi EÚ zvýšil z objemu 800 miliárd eur v roku 1992 na 2,8 bilióna eur v roku 2011.</p>	☐	☐	☐
<p>Telefonovanie v posledných rokoch výrazne zlacnelo.</p>	<p>EÚ liberalizovala telekomunikačný trh, čo znamená, že sa skončili štátne monopoly a trh sa otvoril konkurencii. V prípadoch, keď konkurenčné prostredie nefunguje dostatočne, EÚ priamo zasiahne. Takto napríklad na podnet Európskeho parlamentu a Európskej komisie zlacneli volania mobilným telefónom v zahraničí.</p>	☐	☐	☐
<p>Letecká doprava sa v posledných rokoch stala cenovo oveľa prístupnejšou, takže cestovať lietadlom si už dnes môžu dovoliť aj mladí ľudia a rodiny s deťmi.</p>	<p>Aj v tejto oblasti zrušila EÚ štátne monopoly a umožnila konkurenciu. Dnes sa dá z Maďarska letieť do Francúzska aj britskou leteckou spoločnosťou. Okrem toho sa posilnili práva pasažierov a pasažierok. Kto v dôsledku prekročenia kapacity rezervácií zostane na letisku alebo nestihne svoj termín pre veľké meškanie, dostane odškodnenie.</p>	☐	☐	☐
<p>Nákup od podomového predajcu, pri ktorom vám vnúti encyklopédiu alebo vysávač, možno zrušiť, aby vám nevznikla škoda. To platí aj v prípade, keď na ulici podpíšete predplatnú na časopis alebo inú zmluvu.</p>	<p>EÚ prijala smernicu, ktorou takéto obchody v celej Európe zablokovala. Každý, kto takýto obchod uzavrel, si to ešte môže rozmyslieť, aj pokiaľ už podpísal zmluvu.</p>	☐	☐	☐
<p>Záruka na spotrebný tovar (napríklad elektroniku) sa predĺžila na dva roky. To znamená, že ak sa mobil po roku pokazí, jeho oprava alebo výmena je bezplatná.</p>	<p>EÚ stanovila jednotné lehoty. Záruka platí v celej Európe. Nezáleží teda na tom, v ktorom členskom štáte EÚ si zákazník tovar kúpil.</p>	☐	☐	☐

Náš život	Súvislosť s EÚ	Považujem to za...		
		veľmi dôležité	dôležité	nedôležité
<p>Znečisťovanie životného prostredia nepozná hranice. Dýchať musíme všetci. Preto je mimoriadne dôležitá čistota ovzdušia. V predchádzajúcich rokoch sa kvalita nášho ovzdušia zlepšila.</p>	EÚ zaviedla celoeurópske záväzné normy kvality ovzdušia, ktoré sú členské štáty povinné dodržiavať.	☐	☐	☐
<p>Voda slúži na umývanie. V prvom rade ju však pijeme. A tu je rozhodujúca kvalita. Veľká väčšina obyvateľiek a obyvateľov EÚ si môže bez obáv otvoriť kohútik a naplniť si pohár vodou. Stále sú však aj takí, čo si to nemôžu dovoliť.</p>	Už desať rokov platia pre pitnú vodu normy EÚ, ktoré musia dodržiavať všetky členské štáty.	☐	☐	☐
<p>Cestovanie v EÚ je dnes veľmi jednoduché. Medzi väčšinou krajín Európy už neexistujú hraničné kontroly.</p>	<p>Prijatím Schengenskej dohody zrušila EÚ hraničné kontroly medzi štátmi. Bez pasu môžete cestovať prakticky od Lisabonu po Tallinn.</p> <p>Výnimku predstavujú len Veľká Británia a Írsko. Do schengenského priestoru zatiaľ nepatria ani Bulharsko, Rumunsko a Cyprus.</p>	☐	☐	☐
<p>Občania EÚ môžu v mnohých štátoch Európy pracovať rovnako ako vo svojej krajine. Každý sa môže rozhodnúť, kde sa mu najviac páči alebo kde si nájde prácu.</p>	EÚ zaviedla v rámci svojho vnútorného trhu slobodu pohybu. Viedenčan má teda na prácu v Bruseli, Ríme či vo Varšave rovnakú možnosť ako na prácu v Linzi alebo Innsbrucku.	☐	☐	☐
<p>Žiaľ, aj počas dovolenky sa stáva, že ochorieme alebo utrpíme úraz. Vtedy padne vhod možnosť získať lekársku starostlivosť v ktoromkoľvek z 28 štátov EÚ bez komplikácií a za rovnaké náklady (v niektorých krajinách bezplatne) ako ľudia žijúci v danej krajine.</p>	Členské štáty EÚ si navzájom uznávajú systémy zdravotného poistenia. Stačí predložiť Európsky preukaz zdravotného poistenia alebo príslušný formulár a môžete sa sústrediť na uzdravenie namiesto boja s byrokraciou v jazyku, ktorý možno ani neovládate.	☐	☐	☐

Úloha

Ako odpovedali vaši spolužiaci?

Vyhodnoňte výsledky a diskutujte o svojich názoroch.

Úloha

EÚ u nás doma

Predstavte si svoj všedný deň a všedný deň svojej rodiny. Akým spôsobom sa v ňom prejavuje EÚ? Uveďte príklady. Môžu sa týkať napríklad potravín a peňazí, školy, štúdia a cestovania, nakupovania či práce.

Vzdelávanie a štúdium v inom štáte EÚ

► Slobodu pohybu nevyužívajú len pracovné sily, ale aj turisti, dôchodcovia, študenti a uční.

Na podporu mobility študentov slúži program EÚ s názvom Erasmus+. Študentom ponúka finančnú a organizačnú podporu na pobyt v zahraničí na partnerskej európskej vysokej škole. Vďaka európskemu bodovému systému sa výsledky dosiahnuté v zahraničí uznávajú aj pri štúdiu v domovskej krajine. Ani z tohto hľadiska teda semestre strávené v zahraničí nepredstavujú stratu času.

Program Erasmus+ poskytuje finančnú a organizačnú pomoc aj učňom, ktorí tak môžu absolvovať pracovné stáže mimo bydliska. Každoročne tento program využíva mnoho mladých Európanov, ktorí časť svojho odborného

vzdelávania absolvujú v inej krajine. Program prebieha v partnerstve s podnikmi a inštitúciami, ktoré ponúkajú projekty, o ktoré sa môžu uchádzať stážisti, mladí zamestnanci, ako aj nezamestnaní z radov mladých.

Program Erasmus+ neslúži iba na podporu formálneho vzdelávania a odbornej prípravy. Podporuje sa ním aj neformálne vzdelávanie, aby sa mladí ľudia mohli osobne rozvíjať, zlepšiť si šancu zamestnať sa a stať sa aktívnymi občanmi EÚ. Mladí majú možnosť pracovať v zahraničí – či už v EÚ alebo mimo nej – ako dobrovoľníci v rôznych oblastiach, ku ktorým patrí napríklad sociálna starostlivosť, ochrana životného prostredia, šport, kultúra, mládež alebo rozvojová spolupráca. Na záver svojej dobrovoľnej služby získajú certifikát, tzv. Youthpass, ktorý obsahuje potvrdenie o ich účasti na danom projekte, ako aj bližší opis projektu.

Na začiatku sa možno človek musí trochu prekonať, aby sa na takomto projekte v inej krajine zúčastnil. Skúsenosti, ktoré mladí ľudia získajú, však stoja za to.

Alice: „Za 27 rokov existencie programu Erasmus strávili semester alebo dva semestre v inej krajine EÚ viac ako tri milióny študentov a stážistov. Na program Erasmus+ je teraz vyčlenených viac prostriedkov ako predtým a v rokoch 2014 až 2020 získajú vďaka nemu šancu absolvovať štúdium, odbornú prípravu alebo dobrovoľnícku činnosť v zahraničí až štyri milióny Európanov.“

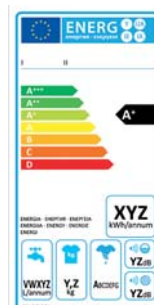
Úloha

Viete si predstaviť, že by ste časť štúdia, celý školský rok či dokonca celé štúdium absolvovali v zahraničí?

Zostavte zoznam s argumentmi za a proti. Ktorých argumentov je viac?

Argumenty v prospech absolvovania časti štúdia v zahraničí:	Argumenty proti absolvovaniu časti štúdia v zahraničí:
1.	1.
2.	2.
3.	3.
4.	4.

Porovnajte výsledky a diskutujte o nich.

Úloha

Symboly EÚ

Poznáte zobrazené symboly a predmety? Kde ich možno nájsť? Pouvažujte nad tým, čo majú spoločné s Európou a s naším životom.

EÚ v každodennom živote

Na začiatku sme si položili otázku, prečo sa EÚ zdá mnohým ľuďom taká vzdialená. Rôzni ľudia majú na tento pocit rôzne dôvody.

Pri bližšom pohľade však rýchlo zistíme, že Európska únia je v skutočnosti všade okolo nás. Ovplyvňuje náš život v mnohých oblastiach. Môžeme začať peniazmi. Euro je spoločná mena, ktorú síce zatiaľ nemajú všetky štáty, ale používa ju viac ako polovica z nich. Spoločnou menou môžeme počas dovolenky platiť bez ohľadu na to, či ju trávime v Rakúsku, vo Francúzsku alebo v Španielsku. Ale aj v krajinách, kde euro nie je menou, je akceptované ako silná svetová mena. Euro nám otvára dvere do celého sveta.

To, že v súčasnosti sa dá v rámci EÚ jednoducho cestovať, je pre mnohých také samozrejmé, že si to už ani neuvedomujú. Ale ešte pomerne nedávno bola situácia iná. Na hraniciach sa pre dôkladné pasové a colné kontroly vytvárali kolóny.

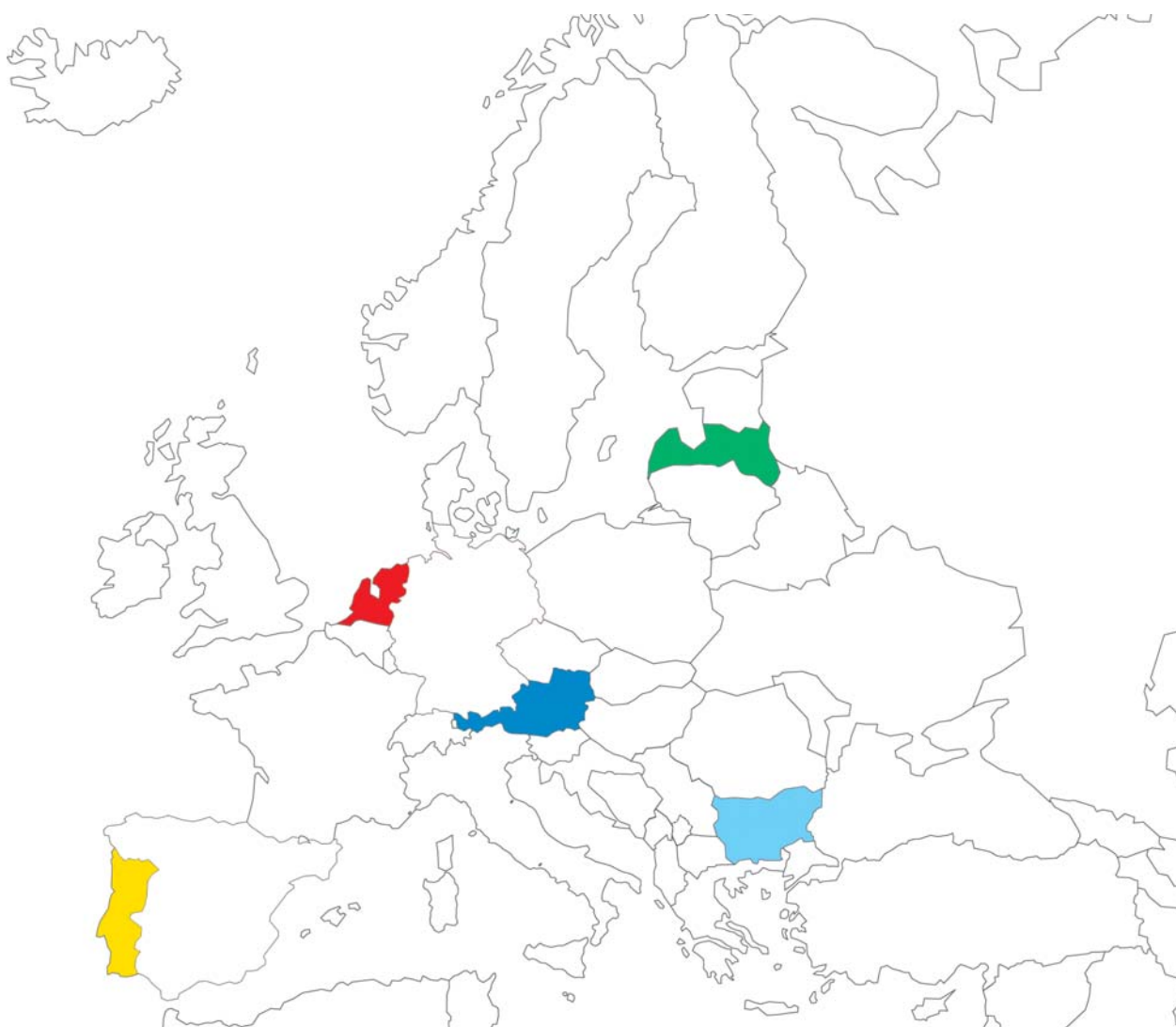
Letecká doprava podstatne zlacnela. Aj to súvisí s EÚ, ktorá zrušila štátne monopoly. Neplatí už teda, že každá krajina má iba jednu svoju leteckú spoločnosť, ktorá má monopol na niektoré trasy a účtuje si vysoké ceny. Dnes smie každá letecká spoločnosť v rámci EÚ lietať tam, kam chce. Preto si dnes môžeme napríklad rezervovať let z Dánska do Španielska s írskou leteckou spoločnosťou.

Lietanie v EÚ je bezpečné – okrem iného aj vďaka tomu, že EÚ zaviedla pre všetky členské štáty spoločné bezpečnostné normy, ktoré spoločnostiam, ktoré ich nedodržiavajú, neumožňujú vstúpiť do európskeho vzdušného priestoru. Mnohé z týchto predpisov vychádzajú z potrieb „vnútorného trhu“. Na to, aby mohol existovať vnútorný trh, na ktorom každý smie nakupovať a vyrábať akokoľvek a kdekoľvek, sú potrebné spoločné pravidlá. Aj orgány policajného zboru EÚ navzájom úzko spolupracujú. Súvisiace údaje koordinuje samostatná

inštitúcia s názvom Europol. Nejde o žiadnych superpolicajtov, ktorí sa preháňajú po Európe so zbraňou v ruke, ale o štátnych policajných úradníkov, ktorí zbierajú informácie o zločincoch a kriminalite a poskytujú ich policajným orgánom v rámci celej EÚ. Ide vždy len o závažnú kriminalitu. O vodičov, ktorí nesprávne parkujú, sa teda Europol nezaujíma. Zaujíma sa však o obchodníkov s ľuďmi a pašerákov drog, falšovateľov peňazí a páchatelov sexuálnych trestných činov, priekupníkov s autami a internetových podvodníkov, ktorí by radi zneužili otvorené hranice na svoju bezohľadnú činnosť. Znečisťovanie životného prostredia sa nezastaví na hraničnom priestore. Ohrozenie nášho životného prostredia teda musíme riešiť spoločne. Tento problém sa nás priamo týka, keďže všetci dýchame, pijeme a spracúvame vodu a konzumujeme plodiny, ktoré sa dopestujú na poliach. Európska ochrana životného prostredia prostredníctvom spoločných noriem zaručuje, že žiaden člen-

ský štát EÚ nemôže na úkor iných členských štátov získať hospodárske výhody tým, že nespĺňa požiadavky na ochranu životného prostredia a vďaka tomu vyrába lacnejší tovar. Povinnosť spravodlivého a čestného konania na vnútornom európskom trhu zabezpečuje pracovné miesta, pretože bráni nekalej konkurencii. Mnohí ľudia odmietajú geneticky modifikované potraviny. Ako však zistiť, či kukuričné lupienky boli vyrobené z geneticky modifikovanej kukurice? EÚ zaviedla pre všetkých výrobcov potravín povinnosť označovať potraviny. Ak obsahujú geneticky modifikované zložky, musí sa to uviesť na obale. Takýchto príkladov existuje veľa. Ale už teraz je jasné, že EÚ – to sme my všetci! A ešte jedna vec – EÚ sa týka nás všetkých.

Európska únia – čo to vlastne je?

Európska únia má 28 členských štátov, ktoré sa rozhodli zjednotiť a spoločne vziať osud do vlastných rúk.

Ktoré štáty spoločne tvoria Európsku úniu a prečo sa spojili?

Úloha

Kto je členom?

Nižšie je uvedený zoznam štátov. Všetky štáty sa nachádzajú v Európe, ale nie všetky patria do Európskej únie. Zistite, ktoré krajiny sú členmi EÚ, a zapíšte ich do nasledujúcej tabuľky podľa dátumu ich prístúpenia. Nájdite jednotlivé krajiny na mape vľavo a farebne ich označte podľa roku prístúpenia (červenou zakladajúcich členov, hnedou krajiny, ktoré pristúpili v roku 1973 atď.)

Albánsko, Andorra, Belgicko, Bosna a Hercegovina, Bulharsko, Cyprus, Česká republika, Čierna Hora, Dánsko, Estónsko, Fínsko, Francúzsko, Grécko, Holandsko, Írsko, Island, Chorvátsko, Lichtenštajnsko, Litva, Lotyšsko, Luxembursko, bývalá Juhoslovanská republika, Macedónsko, Maďarsko, Malta, Moldavsko, Nemecko, Nórsko, Poľsko, Portugalsko, Rakúsko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko, Srbsko, Španielsko, Švajčiarsko, Švédsko, Taliansko, Ukrajina, Vatikánsky mestský štát, Veľká Británia.

Členské štáty EÚ:

Krajina	Pristúpenie	Počet obyvateľov	Hlavné mesto
	Zakladajúci člen 1952/1958		
	Zakladajúci člen 1952/1958		
	Zakladajúci člen 1952/1958		
	Zakladajúci člen 1952/1958		
	Zakladajúci člen 1952/1958		
	Zakladajúci člen 1952/1958		
	1973		
	1973		
	1973		
	1981		
	1986		
	1986		
	1995		
	1995		
	1995		
	2004		
	2004		
	2004		
	2004		
	2004		
	2004		
	2004		
	2004		
	2004		
	2007		
	2007		
	2013		

Úloha

Čo ešte viete o týchto krajinách alebo čo o nich dokážete zistiť?

Rozdeľte sa do skupín, zozbierajte informácie a systematicky ich usporiadajte. Čo viete o jedle, kultúre a jazykoch v týchto krajinách? O krajinách, o ktorých viete alebo ste zistili viac, napíšte krátke zhrnutie.

Hospodárska sila

► Štáty EÚ sa odlišujú nielen rozlohou, ale aj hospodárskou situáciou. Sú krajiny, kde sa ľuďom v priemere darí finančne veľmi dobre, a iné, kde je životný štandard výrazne nižší. Ale ako sa to vlastne dá odmerať? Koniec koncov, v každej krajine žijú bohatí aj chudobní ľudia. Koho teda použiť ako vzorku, podnikateľa alebo jeho šoféra? Sekretárku alebo primárku?

V hospodárskej štatistike sa tento problém rieši tak, že sa najprv zmeria hospodárska sila príslušnej krajiny. Ide o súčet všetkých hodnôt, ktoré sa v príslušnej krajine v priebehu jedného roka vytvoria. Každé auto, ktoré sa za jeden rok v tejto krajine vyrobilo, každé strihanie vlasov u kaderníka, každý

liter mlieka, ktorý sa nadojil a predal, sa vyjadria v peniazoch a spočítajú sa. Súčet týchto hodnôt sa nazýva hrubý domáci produkt (skrátene HDP). HDP nám však ešte veľa neprezradí o bohatstve krajiny, pretože existujú veľké a malé krajiny. Preto sa v ďalšom kroku vydolí počtom ľudí, ktorí v tejto krajine žijú. Takto sa získa hrubý domáci produkt (HDP) na obyvateľa.

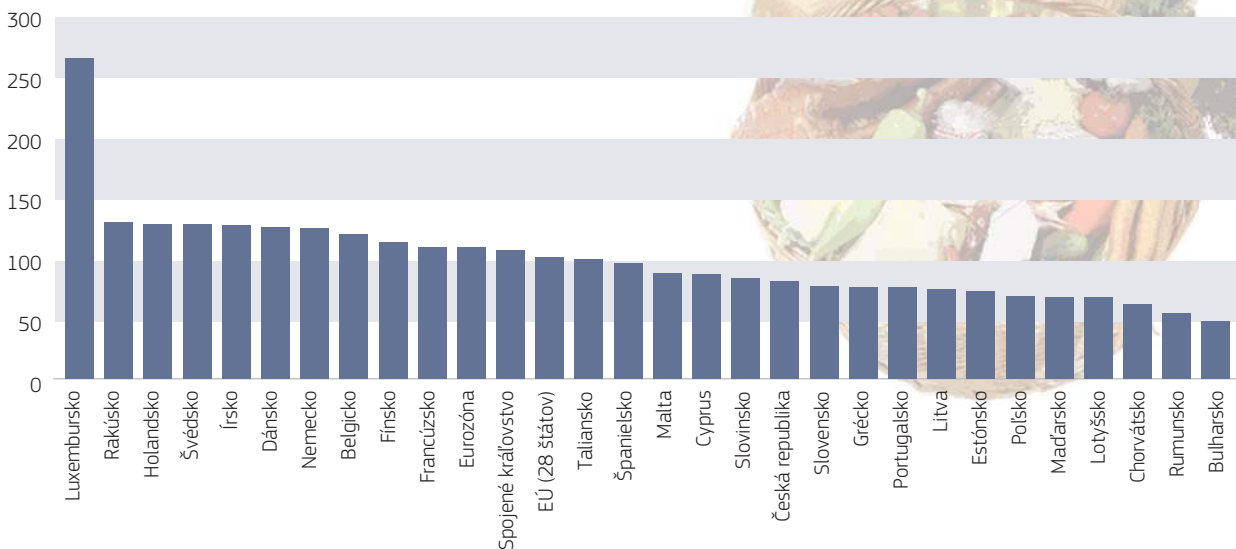
To však nie je všetko. Ak chceme porovnať štáty, ktoré majú rôznu hospodársku silu, treba pritom zohľadniť aj to, že v rôznych krajinách je rôzna kúpna sila. Všetci, čo boli niekedy na dovolenke v inej krajine, to dobre vedia. Zrazu sa nám zdajú ceny v porovnaní s cenami doma veľmi vysoké alebo,

naopak, veľmi výhodné. V jednej krajine sa chlieb predáva za euro, v inej krajine zaň treba zaplatiť dve či tri eurá. Preto analytici neskúmajú len to, koľko peňazí majú ľudia v jednej krajine k dispozícii na jedného obyvateľa, ale aj to, koľko si za ne dokážu kúpiť. To je napokon rozhodujúce a nazýva sa to parita kúpnej sily. Iba na základe parity kúpnej sily sa dajú krajiny navzájom porovnať.

Pri porovnaní hospodárskej sily členských štátov EÚ podľa parity kúpnej sily (PKS) dospejeme k tomuto výsledku:

Ako sa nám darí:

(Porovnanie hrubého domáceho produktu na jedného obyvateľa podľa štandardov kúpnej sily, 2013)

Hrubý domáci produkt (HDP) na obyvateľa v Rakúsku, Holandsku, vo Švédsku, v Írsku a Dánsku je teda o 25 až 30 % vyšší, ako je priemer EÚ. Vo Francúzsku a Veľkej Británii je HDP na obyvateľa medzi priemerom a 10 % nad priemerom, kým v Taliansku a Španielsku

medzi priemerom a 10 % pod priemerom. V Rumunsku a Bulharsku je približne na úrovni polovice priemeru EÚ. Rozdiely v životnej úrovni budú v EÚ existovať ešte dlho. Zámerom Európskej únie je však tieto rozdiely znižovať. Chudobnejšie regióny v EÚ preto

dostávajú finančné prostriedky, vďaka ktorým môžu zlepšovať svoju infraštruktúru a tým získať viac hospodárskych možností. Nazýva sa to štrukturálna politika. EÚ na ňu vynakladá približne polovicu celého svojho rozpočtu.

Európska únia – zjednotení v rozmanitosti

► Vieme, že EÚ sa skladá z veľmi rôznych štátov. Najväčší štát (Nemecko) má takmer 82 miliónov obyvateľov, najmenší štát (Malta) zasa len 400 000. Členskými štátmi sú Fínsko a Taliansko, ako aj Portugalsko a Poľsko. Rozmanitosť EÚ je jasná už z pohľadu na mapu. Hovorí sa v nej rôznymi jazykmi a píše tromi rôznymi abecedami. Existujú v nej rôzne tradície, kultúry, stravovacie zvyky a ľudové slávnosti. Aj historické skúsenosti sú rozdielne. Mnohé členské štáty EÚ v minulosti viedli proti sebe vojny a navzájom si zaberali územia, v dôsledku čoho dodnes pretrvávajú veľa predsudkov. Ako je možné, že 28 štátov si napriek tomu k sebe našlo cestu?

Na túto otázku možno odpovedať len pohľadom do histórie. Po hrôzach druhej svetovej vojny, ktorá sa začala len dvadsať rokov po skončení prvej svetovej vojny, si mnohí ľudia povedali, že také niečo sa už nesmie nikdy zopakovať.

Európa bola odjakživa miestom zrodu rôznych ideologických prúdov, ale až povojnová Európa dokázala skĺbiť rôzne smery do niečoho, čo sa dodnes nazýva „Európsky model“. Odhaduje sa, že na následky vojny umrelo v rokoch 1939 až 1945 až okolo 36,5 milióna Európanov. Doteraz v žiadnom inom konflikte neprišlo v takomto krátkom období o život tak vysoké množstvo ľudí. Viac ako polovica ľudí, ktorí zahynuli, boli civilisti. Civilné obete prevýšili počet mŕtvych vojakov takmer vo všetkých krajinách Európy. V bývalých vojnových protivníkoch Nemecku a Francúzsku sa zrodila myšlienka nestáť už proti sebe, ale spojiť sa, a to tak, aby sa zároveň mohli navzájom kontrolovať. Vedúcimi politickými predstaviteľmi, ktorí túto koncepciu zastávali a aj ju uskutočnili, boli francúzsky minister zahraničných vecí Robert Schuman (1886 – 1963) a nemecký spolkový kancelár Konrad Adenauer (1876 – 1967). Zlúčenie myšlienkových prúdov sociálnej demokracie a kresťansko-demokratických ideálov spôsobilo vznik špecifického európskeho modelu spravovania a regulácie vzťahov v spoločnosti. Európske spoločenstvo, a neskôr Európska únia, boli postavené práve na týchto ideových základoch.

Prvým subjektom, z ktorého sa zrodila dnešná EÚ, bolo Európske spoločenstvo uhlia a ocele (ESUO), ktoré vzniklo v roku 1952 s cieľom spoločne spravovať zásoby uhlia. V tom čase zohrávalo uhlie úlohu, ktorú majú v súčasnosti ropa a zemný plyn. Bol to najdôležitejší zdroj energie. Existovali obavy, že v Európe vypukne nový konflikt o túto surovinu. Distribúcia uhlia a opätovné vybudovanie ťažkého priemyslu sa teda podriadili spoločnému úradu, v ktorom boli zastúpení členovia ESUO. Okrem Nemecka a Francúzska to vtedy boli Taliansko, Belgicko, Holandsko a Luxembursko. Zásada ESUO bola veľmi jednoduchá – každý štát smie zasahovať do záležitostí druhého štátu, a preto bude akceptovať aj zásahy do vlastného konania. Nikto teda nemohol konať proti ostatným alebo dokonca tajne proti nim zbrojiť. Namiesto toho mohli všetci spoločne znovu vybudovať Európu. Zároveň sa partneri prestali jeden druhého obávať, čím sa v Európe zabezpečil mier. Prvým predsedom Vysokého úradu ESUO sa stal Francúz Jean Monnet (1888 – 1979), ktorý je okrem toho aj jedným z významných propagátorov myšlienky európskej integrácie.

Táto zásada sa o niekoľko rokov rozšírila na celé hospodárstvo, a to prostredníctvom Európskeho hospodárskeho spoločenstva, ktoré vzniklo v roku 1957 podpísaním Rímskych zmlúv. Tie nadobudli platnosť v roku 1958.

Tak sa z nepriateľstva stala spolupráca, ktorá bola vyslovene úspešná. Európskemu spoločenstvu sa podarilo dosiahnuť obrovský hospodársky vzostup. Nečudo, že v priebehu rokov sa pridávali ďalšie a ďalšie krajiny západnej Európy. Tak do Spoločenstva pristúpili v roku 1973 Veľká Británia, Írsko a Dánsko, v roku 1981 Grécko a v roku 1986 Španielsko a Portugalsko. Po páde komunizmu v r. 1989 vo východnej Európe sa idea prosperity a slobody stala základným stavebným kameňom transformácie v postkomunistických krajinách, ako je aj Slovensko. Zároveň sa presadila vôľa po užšej integrácii Európskeho spoločenstva a prijatím Maastrichtskej zmluvy vznikla Európska

únia. Taktiež sa uvoľnila cesta pre neutrálné štáty, Rakúsko, Švédsko a Fínsko, ktoré sa stali členmi EÚ v roku 1995. V roku 2004 došlo k rozšíreniu smerom na východ. Pristúpili Estónsko, Lotyšsko, Litva, Poľsko, Česká republika, Slovensko, Maďarsko a Slovinsko. Okrem nich sa členmi stali Malta a Cyprus. V roku 2007 pokračovalo rozširovanie pristúpením Bulharska a Rumunska. Dňa 1. júla 2013 sa 28. členský štátom EÚ stalo Chorvátsko.

Slovenská republika ako člen EÚ dosiahla to, čo sa podarilo len hŕstke krajín postkomunistického bloku. Sme súčasťou nielen jednotného ekonomického trhu, ale aj menovej únie, čo nám umožňuje voľne sa pohybovať po členských krajinách a platiť jednotnou menou. Všetky výhody, ktoré si v dnešnej dobe ani neuvedomujeme, vychádzajú z krvavej histórie kontinentu a zo snahy predísť podobným udalostiam. Európske krajiny sa nachádzajú v nezvyčajnej situácii mieru. Historicky bola Európa kontinentom vojen a krviprelievania. Odkedy došlo k francúzsko-nemeckému vyrovnaniu po druhej svetovej vojne, na území západnej a integrovanej Európy sa neodohral vojnový konflikt. Krajiny aj napriek rozdielom spolupracujú v rôznych oblastiach a otázky, ktoré sa snažia riešiť, sú podobné, ako to bolo v období po vojne – vytvoríť spravodlivé prostredie na ochranu jednotlivca a jeho sociálny blahobyt.

A hoci občas dochádza k sporom a prudkým hádkam, základné zásady EÚ sa nemenia: zabezpečenie mieru medzi členskými štátmi, spolupráca v prospech všetkých a čoraz častejšie aj spoločné vystupovanie navonok. Skutočnosť, že EÚ už viac ako 60 rokov prispieva k rozvoju mieru, demokracie a ľudských práv, ocenila Nobelova komisia v roku 2012 tým, že Európskej únii udelila Nobelovu cenu za mier. EÚ sa týmto stala prvým spoločenstvom štátov, ktorému sa dostalo takejto pocty.

Úloha

História EÚ v obrazoch

K obrázkom z histórie Európskej únie priradte príslušný opis.

1. Po druhej svetovej vojne ostalo mnoho miest v Európe v troskách. Na obrázku je nemecký Frankfurt nad Mohanom.
2. Symbolické gesto: Jean Monnet (vpravo), predseda Vysokého úradu Európskeho spoločenstva uhlia a ocele (ESUO), prezentuje prvý „európsky“ oceľový ingot, čím v apríli 1953 otvára spoločný trh s oceľou.
3. 25. marca 1957: zástupcovia šiestich zakladajúcich štátov – Belgicka, Spolkovej republiky Nemecko, Francúzska, Talianska, Luxemburska a Holandska – podpisujú v Ríme tzv. Rímske zmluvy, ktorými zakladajú Európske hospodárske spoločenstvo (EHS) a Európske spoločenstvo pre atómovú energiu (Euratom).
4. Dňa 7. februára 1992 podpisujú prezidenti alebo predsedovia vlád Maastrichtskú zmluvu o založení hospodárskej a menovej únie.
5. Amsterdamskou zmluvou z roku 1997 sa dovršuje postupné zriaďovanie priestoru slobody, bezpečnosti a práva. Na obrázku zmluva s podpismi a úradnými pečatami.
6. Veľkým transparentom na budove Európskej komisie v Bruseli víta EÚ začiatkom roka 2007 svojich nových členov, Bulharsko a Rumunsko.
7. Dňa 10. decembra 2012 získala Európska únia v nórskom Osle Nobelovu cenu za mier. Nobelova komisia ocenila skutočnosť, že EÚ už šesť desaťročí prispieva k rozvoju mieru, demokracie a ľudských práv v Európe.

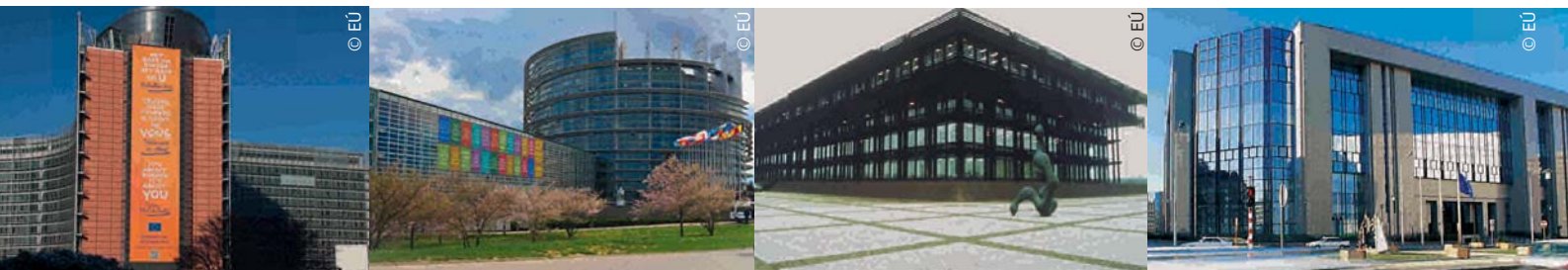
Ako funguje Európska únia?

Jean-Claude Juncker, bývalý luxemburský predseda vlády, bol v júli 2014 Európskym parlamentom zvolený za predsedu Európskej komisie.

EÚ sa často prirovnáva k štátu. Bežne sa možno stretnúť s tvrdením, že „v EÚ je to takto, ale u nás sa to robí inak“. Takéto porovnania sú pochopiteľné, ale treba ich používať opatrne. EÚ totiž nie je štát, ale osobitné spoločenstvo štátov. Má teda úplne inú štruktúru ako vaša krajina. Cieľom tejto kapitoly je vysvetliť štruktúru EÚ. Aké sú jej inštitúcie a čo robia? Aké majú právomoci?

Zľava doprava: Európska komisia v Bruseli, Európsky parlament v Štrasburgu, Súdny dvor Európskej únie v Luxemburgu a Rada Európskej únie v Bruseli.

Kto má v EÚ moc? Inštitúcie Európskej únie

- Kto má vlastne v Európe moc? Je jasné, že nemá jedného „šéfa“, ktorý by všetkým rozkazoval. Nieкто ale musí povedať, čo treba robiť. Kto rozhoduje o európskych záležitostiach? Je to nejaký výbor, nejaká krajina alebo kto vlastne?

Inštitúcie zvyknú na prvý pohľad pôsobiť ako nudná téma, ale sú to miesta, kde sa vykonáva moc. Inštitucionálne usporiadanie Európskej únie teda objasňuje otázku moci. V prípade EÚ je však odpoveď na túto otázku trochu iná, než v prípade jednotlivých členských štátov.

Európska únia je spoločenstvo štátov a občanov, čo sa prejavuje aj v jej usporiadaní. Na rozhodovaní o európskych otázkach sa podieľajú štáty (t. j. ich vlády) aj ich obyvateľstvo. Deje sa tak prostredníctvom Rady Európskej únie a Európskeho parlamentu.

Rada Európskej únie (často nazývaná Rada ministrov) zastupuje vlády členských štátov EÚ. Na zasadaniach Rady sa stretávajú ministri všetkých členských štátov. V závislosti od témy sú to napríklad ministri zahraničných vecí, vnútra alebo poľnohospodárstva. Rada je jedným z dvoch rozhodovacích orgánov. Riešia sa tu politické otázky a vznikajú európske zákony, ktoré sa nazývajú nariadenia alebo smernice. (Bez Rady sa v Európskej únii ani lístok nepohne). Rada rozhoduje buď jedhlasne, alebo väčšinou hlasov. Keď sa rozhodnutia prijímajú väčšinou, za návrh musí hlasovať 55 % členských štátov, ktoré zároveň musia predstavovať aspoň 65 % celkového počtu obyvateľov EÚ (tzv. dvojité väčšina). Predsedníctvo Rady sa mení každého pol roka a na rad sa postupne dostávajú bez rozdielu všetci členovia. V roku 2015 predsedali Rade Lotyšsko a Luxembur-

sko, v roku 2016 Holandsko a Slovensko a v roku 2017 Malta a Veľká Británia.

Základné smerovanie európskej politiky určuje **Európska rada**. Ide o prezidentov alebo predsedov vlád EÚ, ktorí sa pravidelne (aspoň raz za tri mesiace) stretávajú. Prácu Európskej rady koordinuje jej predseda alebo predsedníčka. Osoba, ktorá zastáva tento post, zvoláva a predšedá zasadnutiam Európskej rady. Jednou z hlavných úloh je napomáhať pri hľadaní konsenzu a vytváraní súdržnosti v Európskej rade. Po každom stretnutí Rady jej predseda alebo predsedníčka predstúpi pred Európsky parlament, kde prezentujú správu zo stretnutia. V otázkach spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky Únie predseda alebo predsedníčka Európskej rady reprezentuje Úniu v zahraničí po boku vysokého predstaviteľa alebo vysokej predstaviteľky pre spo-

Janette: „Európsky parlament zastupuje občanov a prijíma európske zákony (smernice a nariadenia).“

Alice: „Európsky dvor audítorov kontroluje rozpočet EÚ.“

Patricia: „Rada ministrov zastupuje vlády členských štátov EÚ a schvaľuje európske zákony.“

► ločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku. Na medzinárodných samitoch sa zase zvyčajne objavuje po boku predsedu alebo predsedníčky Európskej komisie. Pozícia predsedu je volená Európskou radou na obdobie dva a pol roka, ktoré je možné raz obnoviť. Táto funkcia je nezlučiteľná s inou štátnickou funkciou. Vo veľkej väčšine prípadov však Rada nemôže rozhodovať sama. Potrebuje na to **Európsky parlament**. Ten zastupuje občanov členských štátov EÚ, ktorí ho priamo volia každých päť rokov. Parlament má 751 poslancov zo všetkých členských štátov. Naposledy sa voľby konali v roku 2014.

Veľké členské štáty majú viac poslancov ako malé. Parlament nemôže sám prijímať zákonné rozhodnutia za EÚ, no rozhodnutia Rady Európskej únie obvykle nemôžu bez jeho súhlasu nadobudnúť

účinnosť. To sa nazýva postup spolurozhodovania. Parlament musí okrem toho voľbou potvrdiť Európsku komisiu a môže ju aj odvolať. Okrem toho schvaľuje rozpočet Európskej únie. Bez Európskeho parlamentu, teda priameho zastúpenia občanov, nemožno v EÚ takmer o ničom rozhodnúť.

Európska komisia je politický nezávislou inštitúciou Európskej únie, ktorej hlavnou úlohou je presadzovať záujmy Únie ako celku. Na čele Európskej komisie stojí predseda, ktorého schvaľuje Európska rada po zohľadnení výsledkov volieb do Európskeho parlamentu. Predseda Európskej komisie rozdeľuje agendu ostatným komisárom, ktorých navrhujú členské štáty.

Avšak ešte predtým, ako nová Komisia zasadne, musí byť schválená Európskym

parlamentom. Každý komisár musí prejsť vypočutím, kde predstaví svoju víziu v oblasti, za ktorú bude zodpovedať, a musí ju obhájiť pred členmi Európskeho parlamentu.

Úlohy Európskej komisie. Európska komisia sa stretáva každú stredu v Bruseli. Komisári pochádzajú zo všetkých členských krajín (sú tiež známi pod názvom „kolégium“) a majú za úlohu presadzovať všeobecné záujmy Európskej únie. Všetci komisári sa počas rokovaní vyjadrujú k prerokovávaným záležitostiam a prispievajú k záverečným rozhodnutiam. O Komisii sa často hovorí, že je hnacím motorom Európskej únie. Hlavnou úlohou Komisie je v prvom rade navrhovať legislatívu. Druhou dôležitou úlohou Komisie je stráženie zmlúv a garancia ich dodržiavania. V prípade, ak krajina nedodrží pravidlá, na ktorých sa Komisia

Jello: „Európska centrálna banka dohliada na stabilitu eura.“

Motian: „Európska komisia spravuje Európsku úniu a predkladá návrhy európskych zákonov.“

► dohoda, môže ju penalizovať za nedodržanie legislatívy. Tretiu dôležitú úlohu Komisia zohráva v rozpočtovej politike, napríklad asistuje pri rozvoji jednotlivých regiónov a pomáha pri výstavbe infraštruktúry. Robí to prostredníctvom operačných programov, ktoré poznáme pod pojmom eurofondy. Štvrtou úlohou Komisie je uzatvárať dohody v mene Únie. V praxi to znamená, že Komisia prerokováva a uzatvára zmluvy o obchode s inými krajinami mimo Únie, na základe mandátu, ktorý jej bol zverený členskými krajinami.

V súčasnosti existuje mnoho spoločných právnych predpisov, ktoré si štáty

EÚ spoločne vytvorili. Pochopiteľne, pri výklade týchto zákonov dochádza aj k sporom. Okrem toho sa stáva, že niektoré štáty nedodržiavajú niektoré ustanovenia. Preto majú zúčastnené strany možnosť obrátiť sa na Súdny dvor Európskej únie. Ten sa skladá z jedného sudcu za každý členský štát, ale rozhoduje nezávisle, na základe práva EÚ. Môže zrušiť predpisy, ak sú v rozpore s právom EÚ, a udeliť štátom peňažnú pokutu, ak porušujú právo.

Peniaze sú dôležité. No nestačí ich mať, musia si aj zachovať svoju hodnotu. Nad tým bdie Európska centrálna banka (ECB). Ide o centrálnu banku krajín euro-

zóny. Skladá sa zo zástupcov krajín, ktoré zaviedli euro. ECB riadi obeh peňazí a stanovuje hlavné úrokové sadzby. Rozpočet Európskej únie predstavuje na rok 2014 približne 135 miliárd eur. Keď sa miňa veľké množstvo peňazí, je potrebné kontrolovať, že sa tak deje podľa pravidiel. To je úlohou **Európskeho dvora audítorov**, ktorý dohliada na to, či sa európske peniaze členských krajín vynakladajú zákonne a zmysluplne. Zabezpečuje tak efektívne riadenie financií. Každý členský štát v ňom má jedného zástupcu.

Úloha

Kto má akú úlohu v EÚ?

O inštitúciách ste sa teraz dozvedeli naozaj veľa, ale napokon treba vedieť, kto je za čo v EÚ zodpovedný. Otestujte sa, či ste text čítali pozorne. Označte krížikom políčko pri inštitúcii, na ktorú sa opis hodí.

Opis	Európska rada	Rada Európskej únie	Európsky parlament	Európska komisia	Európsky súdny dvor	Európska centrálna banka	Európsky dvor audítorov
Predkladá návrhy zákonov EÚ	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Skladá sa z jedného zástupcu/člena za každý členský štát	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Stanovuje základné úrokové sadzby	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kontroluje výdavky EÚ	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Je volený/volená občanmi	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Prijíma zákony (nariadenia/smernice) EÚ	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Spoločne rozhoduje o predsedovi Európskej komisie	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Spravuje EÚ	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Zastupuje záujmy občanov	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Zastupuje záujmy členských štátov, resp. ich vlád	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rozhoduje o výklade európskych zákonov	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Stanovuje základné politické smerovanie	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Kto je kto v EÚ?

Donald Tusk

predseda Európskej rady

Donald Tusk bol zvolený za predsedu Európskej rady na jej zasadnutí 30. augusta 2014, na obdobie od 1. 12. 2014 do 31. 5. 2017. Predtým pôsobil vo funkcii predsedu vlády Poľskej republiky. Je jedným z prvých predstaviteľov z post-socialistických krajín, zvolených do najvýznamnejších pozícií v rámci inštitúcie EÚ.

Medzi priority predsedu Tuska patrí v prvom rade zefektívnenie migračnej poli-

tiky EÚ, boj proti terorizmu a vyriešenie otázky postavenia Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska v Európskej únii. Zároveň si určil za úlohu pokračovať v budovaní energetickej únie. V neposlednom rade chce pozdvihnúť dobré meno EÚ vo svetle kritiky, ktorá sa na ňu valí v súvislosti s migračnou krízou a s otázkami o budúcnosti EÚ. Vo svojom príhovore, ktorý adresoval plénu Európskeho parlamentu 19. januára 2016, sa vyjadril nasledovne: „Ani naivita, ani prí-

lišný pesimizmus nepomôžu Európe dosiahnuť výsledky, ktoré potrebuje. Ako Európanky a Európania musíme byť realistickí a sebaistí, pokiaľ ide o naše hodnoty a presvedčenie.“ Ďalej dodal: „Naša sila pochádza z našej jednoty. V roku 2016 bude preto mojím hlavným cieľom zachovanie európskej jednoty.“

Antonio Tajani

predseda Európskeho parlamentu

Predseda Európskeho parlamentu vedie zasadnutia Parlamentu a dohliada na jeho aktivity. Volí sa na dva a pol roka s možnosťou znovuzvolenia. Pred každým zasadnutím Európskej rady prednesie prejav, v ktorom predstaví pozíciu Parlamentu na témy, o ktorých sa rokuje. Predseda Európskeho parlamentu reprezentuje Parlament vo všetkých právnych otázkach a takisto ho zastupuje na medzinárodných stretnutiach v Európskej únii, ale aj mimo nej.

V súčasnosti Európsky parlament vedie taliansky politik **Antonio Tajani**, ktorý bol za predsedu zvolený 17. januára 2017. Od roku 2014 pôsobil ako podpredseda Európskeho parlamentu, v minulosti bol aj eurokomisárom. Vo funkcii predsedu Európskeho parlamentu vystriedal Martina Schulza, ktorý na tomto poste pôsobil dve volebné obdobia.

Po svojom zvolení Antonio Tajani vyhlásil: „Ak chceme rozptýliť obavy ľudí a Európs-

sky parlament si má znovu získať podporu verejnosti, musíme zdvojnásobiť tempo. Ďalšieho dva a pol roka budem pracovať pre všetkých Európanov. Ja sa na túto výzvu teším.“

Jean-Claude Juncker

predseda Európskej komisie

Jean-Claude Juncker bol zvolený za predsedu Európskej komisie na päťročné obdobie začínajúce 1. novembrom 2014. Predtým, v rokoch 1995 – 2013, bol predsedom vlády Luxemburského veľkovevodstva, čím sa zaradil medzi najdlhšie slúžiacich volených ústavných činiteľov na svete. V rokoch 2004 až 2013 zastával post predsedu skupiny ministrov financií eurozóny, teda tých členských štátov Európskej únie, ktoré prijali za svoju menu euro. Pod jeho vedením sa Euro-

skupina zamerala na hľadanie účinných riešení hospodárskej krízy a zlepšenie fungovania jednotnej meny, aby bola v budúcnosti odolnejšia.

V kresle predsedu EK vystriedal svojho predchodcu José Manuela Barrossa. Po nástupe do funkcie predstavil ambiciózne plány, ktoré by mal priviesť Európu k hospodárskemu rastu a zvýšeniu zamestnanosti. Jeho súčasťou je aj podpora investícií, vytvorenie jednotného digi-

tálneho trhu, energetickej únie ale aj posilnenie Európy v roli globálneho hráča.

Jean-Claude Juncker počas kampane za zvolenie za predsedu Európskej komisie zdôraznil: „Chcem znovu zjednotiť Európu. Chcem obnoviť vieru ľudí v projekt, ktorý spojil náš kontinent v mieri. A chcem pracovať v záujme budovania Európy, na ktorú budú ľudia opätovne hrdí.“

Federica Mogherini

vysoká predstaviteľka Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku

Prijatím Lisabonskej zmluvy sa vytvorila pozícia vysokého predstaviteľa Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku. Ide o osobu, ktorá zároveň zastáva aj post podpredsedu Európskej komisie a hlavnou náplňou jej práce je snaha o koordináciu Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky Únie. Podporu tejto činnosti zabezpečuje Európska služba pre

vonkajšiu činnosť, vytvorená 1. decembra 2010. **Federica Mogherini** ako vysoká predstaviteľka EÚ reprezentuje Úniu na medzinárodných fórach, koordinuje tvorbu konsenzu medzi členskými krajinami v oblasti zahraničných vecí a bezpečnostnej politiky a zároveň predsedá stretnutiam Rady ministrov zahraničných vecí.

Vo svojom prejave v Európskom parlamente vyhlásila: „Aby sme našli východisko z týchto ťažkých časov, potrebujeme jednotu ... Buď budeme mať spoločnú zahraničnú politiku, alebo nebudeme mať žiadnu reálnu zahraničnú politiku. Pretože len spoločne máme nástroje a váhu, ktorú potrebujeme v tomto svete...“.

Maroš Šefčovič

člen kolégia Európskej komisie a jej podpredseda

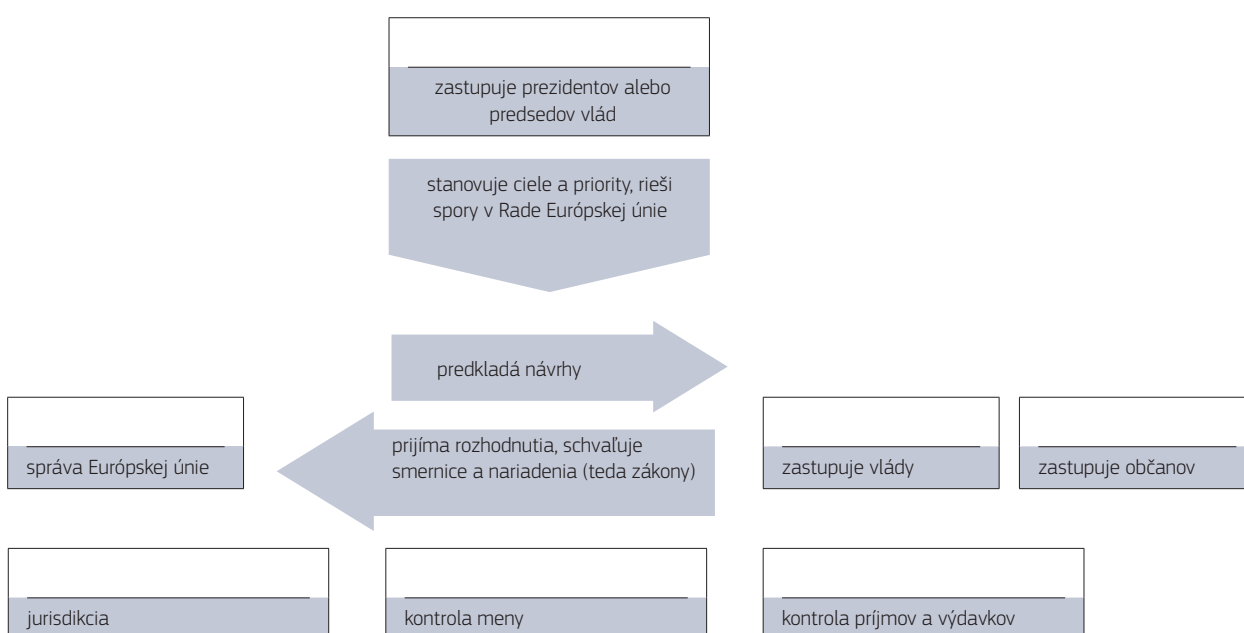
Jeden zo siedmych postov podpredsedov Európskej komisie, vedenej jej predsedom Jeanom-Claudom Junckerom, zastáva **Maroš Šefčovič**, ktorý patrí k najvýznamnejším kariérnym diplomatom Slovenskej republiky po jej vzniku v roku 1993. Maroš Šefčovič je podpredsedom Európskej komisie pre Energetickú úniu. V rámci svojej pôsobnosti koordinuje prácu 14 komisárov zodpovedných za rôzne oblasti, ktoré sa týkajú budovania Energetickej únie. Medzi hlavné úlohy projek-

tového tímu vedeného podpredsedom Komisie Marošom Šefčovičom patrí vytvorenie stabilnej energetickej únie. Na to je potrebné prepojiť energetickú infraštruktúru členských štátov, odstrániť všetky technické, administratívne i finančné prekážky, aby energia mohla voľne prúdiť cez hranice podobne ako tovar, služby, osoby či kapitál, a vytvoriť zákonné podmienky pre zdravší, čistejší a bezpečnejší energetický systém Európskej únie. Jednou z najväčších výziev, pred kto-

rou stojí tím komisárov vedených Marošom Šefčovičom, je znížiť spotrebu energie do roku 2030 o 27 - 30 % a splniť záväzky v oblasti zmeny klímy a energetiky na roky 2020 až 2030. Konkrétne ide o zníženie objemu emisií skleníkových plynov o 40 % a zvýšenie podielu energií z obnoviteľných zdrojov na celkovej energetickej spotrebe o najmenej 27 %.

Orgány Európskej únie

Schematicky znázorníte právomoci jednotlivých inštitúcií. Už sme vám trochu pomohli. Stačí, ak priradíte pojmy k správnym okienkam.

Európske zmluvy

► Európska únia má svoj právny základ v zmluvách, ktoré spolu uzavreli členské štáty a ktoré boli ratifikované národnými parlamentmi alebo referendum. Tieto zmluvy stanovujú, ako sa prijímajú rozhodnutia, aké právomoci majú jednotlivé inštitúcie a v akých oblastiach konajú členské štáty EÚ spoločne. Zmluvy sú okrem toho základom pre ďalšie rozširovanie EÚ.

Na jednotlivých zmluvách vidno, ako sa Európska únia zmenila. Súčasným právnym základom je Lisabonská zmluva, ktorá bola podpísaná v rovnomennom hlavnom meste Portugalska v roku 2007. Lisabonská zmluva nadobudla platnosť v roku 2009 potom, čo ju schválili všetky členské štáty.

Diskusia

A teraz späť k úvodnej otázke:

Kto má v EÚ moc?
Diskutujte o tejto téme ešte raz medzi sebou.

Vplyv občanov

► Občania členských štátov EÚ teda ovplyvňujú politiku EÚ dvoma spôsobmi. Prvýkrát pri voľbách do svojho národného parlamentu, z ktorého vzíde vláda. Táto vláda má potom zastúpenie v Rade Európskej únie. Druhýkrát môžu mať občania vplyv na európsku politiku pri voľbách do Európskeho parlamentu.

Ale aj jednotlivec sa môže ozvať, ak má pocit, že v jeho prípade sa nepoužil správny úradný postup, alebo ak chce napraviť nedostatok na európskej úrovni. Existuje totiž európsky verejný ochranca práv, tiež nazývaný ombudsman. So sťažnosťou sa naňho môže obrátiť každý občan EÚ, dokonca aj e-mailom. Na koho

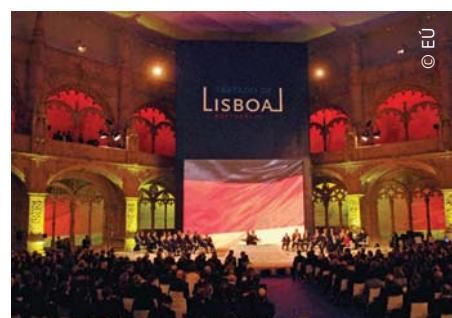
sa možno ombudsmanovi sťažovať, v akých situáciách nám dokáže pomôcť a v akých nie? To všetko sa dozviete na webovom sídle ombudsmana:

<http://ombudsman.europa.eu/home/sk-general.htm>

Ďalšie možnosti uplatnenia vplyvu

► Odkedy v roku 2009 nadobudla platnosť Lisabonská zmluva, existuje tzv. európska iniciatíva občanov. Jeden milión ľudí, teda iba 0,2 % obyvateľstva, aspoň z jednej štvrtiny štátov EÚ (teda zo siedmich krajín), môže Európsku komisiu vyzvať, aby sa zaoberala určitou témou a navrhla príslušný právny predpis. Samozrejme, musí ísť o tému, ktorá patrí do právomoci EÚ.

Okrem toho možno na inštitúcie EÚ vyvíjať tlak aj prostredníctvom demonštrácií. Na svoje problémy tak môžu upozorniť napríklad poľnohospodári, odbory alebo environmentálne organizácie. V Európskom parlamente okrem toho existuje aj Výbor pre petície.

Úloha

Zistite viac o Európskej iniciatíve občanov.

Európska iniciatíva občanov vám umožňuje priamo ovplyvniť činnosť Európskej únie. Akú iniciatívu by ste radi začali a ako by ste postupovali? Informácie o tomto postupe možno získať na tejto webovej adrese, kde sú aj informácie o prebiehajúcich iniciatívach: <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/welcome>.

Úloha

Čo je to petícia?

Zistite, čo je to petícia a kto sa na Parlament môže obrátiť. Viac informácií nájdete tu: <http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/sk/00533cec74/Petitions.html>.

Zistite, či aj vo vašom parlamente existuje petičný výbor.

Úloha

Naši poslanci v Štrasburgu a Bruseli

Poslanci Európskeho parlamentu sa združujú do skupín podľa politického smeru, ku ktorému patria. Nie v každej politickej skupine sú poslanci každej krajiny. Zistite, ktoré strany z vašej krajiny boli úspešné v posledných voľbách do Európskeho parlamentu a majú v ňom teda svojich poslancov. Ďalej zistite, v ktorých politických skupinách EP majú zastúpenie.

V ktorej skupine EP je zastúpená ktorá strana? Tieto informácie sa dajú nájsť napríklad na internete: <http://www.europarl.eu>.

Politické skupiny v Európskom parlamente	Koľko členov má táto skupina?	Členmi tejto skupiny sú poslanci tejto strany z mojej krajiny:
 ELS Poslanecký klub Európskej ľudovej strany (kresťanských demokratov)		
 S & D Skupina progresívnej aliancie socialistov a demokratov v Európskom parlamente		
 ECR Európski konzervatívci a reformisti		
 ALDE Skupina Aliancie liberálov a demokratov za Európu		
 GUE/NGL Konfederatívna skupina Európskej zjednotenej ľavice – Severskej zelenej ľavice		
 Zelení/EEA Skupina zelených/Európska slobodná aliancia		
 EFDD Skupina Európa slobody a priamej demokracie		
NI Nezaradení		

Úloha

Zistite, kto z vašej krajiny alebo vášho regiónu je poslancom Európskeho parlamentu.

Akú stranu títo poslanci Európskeho parlamentu zastupujú?

Takto funguje EÚ

► Je teda jasné, že Európska únia nie je štát, ako napríklad Litva alebo Holandsko, ale skôr voľný zväzok európskych štátov. Jedinečnú organizáciu EÚ zvyknú právnici označovať ako organizáciu *sui generis*. Tento latinský výraz možno preložiť ako „jediný svojho druhu“. Členské štáty EÚ si síce zachovávajú svoju suverenitu a nezávislosť, ale v určitých oblastiach združujú svoje právomoci, aby dokázali lepšie riešiť niektoré problémy. Na tento účel vytvorila EÚ vlastné inštitúcie, na ktoré sa tieto právomoci prenášajú. V praxi to znamená, že rozhodnutia v určitých otázkach spoločného záujmu sa môžu demokratic-

ky prijímať na európskej úrovni. EÚ preto nie je spolkovou krajinou, ako sú napríklad USA, ale súčasne je čímisi viac ako voľným zväzkom ako Organizácia Spojených národov.

V EÚ rozhodujú spoločne vlády jednotlivých štátov, ktoré sa stretávajú v Rade Európskej únie, a Európsky parlament volený občanmi. Existujú aj výnimky, keď Rada rozhoduje samostatne. Väčšinou ide o oblasť zahraničnej politiky. Európska komisia riadi činnosť EÚ a dohliada na to, aby všetci dodržiavali európske zmluvy. Ak členský štát zmluvu poruší,

podá sa žaloba na Európsky súdny dvor, ktorý mu môže nariadiť, aby svoje konanie zmenil. Európsky dvor audítorov dohliada na zákonnosť finančného hospodárenia európskych inštitúcií. Každý občan, ktorý sa domnieva, že sa k nemu niektorá európska inštitúcia nesprávne zachovala, sa môže sťažovať európskemu ombudsmanovi.

4 Čo vlastne EÚ robí?

Nájdu sa ľudia, ktorí tvrdia, že EÚ nerobí dosť, kým podľa iných sa, naopak, mieša do všetkého. Nie sú obidve tvrdenia nesprávne? Ale kde je teda pravda? Čo vlastne EÚ robí?

EÚ je aktívna v mnohých politických oblastiach, napríklad v oblasti hospodárskej politiky, ochrany spotrebiteľa, zahraničnej politiky, ochrany životného prostredia alebo politiky vnútorných záležitostí a spravodlivosti a v mnohých ďalších oblastiach.

V nasledujúcom texte predstavíme niekoľko týchto politických oblastí. Získate tak lepšiu predstavu o tom, čím sa zaoberajú v Bruseli a v hlavných mestách členských štátov EÚ.

Vnútorňý trh

► Srdcom hospodárskej a sociálnej politiky je vnútorný trh. Ide o spoločný hospodársky priestor, v ktorom sú zaručené tzv. štyri slobody:

- voľný pohyb osôb,
- voľný pohyb tovaru,
- voľný pohyb služieb,
- voľný pohyb kapitálu.

Slobody na európskom vnútornom trhu

► Voľný pohyb osôb sa nás týka mnohými spôsobmi. Či už do iného členského štátu EÚ chceme ísť na dovolenku, za prácou alebo sa tam chceme usadiť bez ohľadu na pracovné príležitosti – máme na to právo. A keď sa zo zahraničia vrátíme, môžeme si so sebou priviezť všetko, čo sme tam nakúpili, rovnako ako môžeme nakupovať v inej krajine cez internet. To nám zaručuje voľný pohyb tovaru. Bez hraničných obmedzení však možno ponúkať nielen tovar, ale aj služby – to znamená voľný pohyb služieb. Ak chce niekto svoje peniaze investovať radšej v inom štáte EÚ ako vo svojej krajine, má túto slobodu zaručenú vďaka voľnému pohybu kapitálu.

Zrušenie hraničných kontrol

► Pri ceste z nórskeho Severného mysu na Sicíliu môžete pokojne nechať doma. Hraničné kontroly sa v EÚ na tzv. vnútorných hraniciach (teda napríklad na hranici medzi Fínskom a Estónskom alebo medzi Slovenskom a Českou republikou) už nevykonávajú.

Táto sloboda cestovania sa riadi Schengenskou dohodou, ktorá sa medzičasom stala súčasťou európskych zmlúv, Veľká Británia a Írsko do schengenského priestoru nepatria, zato doň patria Island, Lichtenštajnsko, Nórsko a Švajčiarsko, ktoré vôbec nie sú členmi EÚ. Bulharsko, Chorvátsko, Cyprus a Rumunsko sa stanú súčasťou tohto priestoru až po uplynutí prechodného obdobia.

Schengenská dohoda nesie meno podľa luxemburskej obce Schengen, kde bola uzavretá.

Krátky kvíz o EÚ

Čo pre vás konkrétne znamenajú štyri slobody?

Priradte správne príklady k štyrom oblastiam vnútorného trhu a označte zodpovedajúce políčko.

	Voľný pohyb osôb	Voľný pohyb tovaru	Voľný pohyb služieb	Voľný pohyb kapitálu
V Dánsku si môžem kúpiť auto a priviezť si ho bez cla.	1	0	2	3
V rámci EÚ môžem cestovať, kam chcem.	9	6	3	7
Peniaze si môžem uložiť v nemeckej banke.	2	3	1	0
Môžem študovať v Maďarsku.	5	1	0	9
Moji rodičia si môžu nechať zrenovovať kúpeľňu obkladačom z Portugalska.	4	3	1	7
Rodičia mi môžu poslať peniaze do Španielska, kde študujem.	1	2	3	9
Cez internet si môžem objednať tovar zo Švédska.	4	5	1	2
Ako architekt môžem bývať na Malte a navrhovať domy, ktoré sa postavia v Taliansku.	5	6	0	8

Správne odpovede tvoria dátum vo formáte DD/MM/RRRR. Zistite, o aký dátum ide a čo sa v ten deň stalo.
.../.../...

EURO

► Od roku 1999 existuje spoločná európska mena – euro. 1. januára 2015 zaviedla euro Litva. Odvtedy ho ako spoločnú menu používa 19 krajín. Tieto krajiny spolu tvoria tzv. eurozónu. Euro používa ako spoločnú menu viac ako 333 miliónov občanov EÚ (dve tretiny celkovej počtu jej obyvateľov).

Na vnútornom trhu sa môžu slobodne pohybovať pracovné sily a dá sa tu uskutočniť ľubovoľná výmena tovaru, služieb a kapitálu. Vďaka tomu, že neexistujú prekážky v podobe rôznych mien, majú podnikatelia a spotrebitelia, zamestnanci aj samostatne zárobkovo činné osoby ešte väčšiu možnosť využívať výhody vnútorného trhu. Tým, že už netreba prepočítavať ceny na inú menu, sa zjednodušilo nakupovanie v iných krajinách EÚ a porovnanie cien medzi nimi. Keďže sa čoraz viac rozšaha internetový obchod, je táto výhoda zaujímavá aj pre ľudí, ktorí nebývajú priamo pri štátnej hranici. Vďaka vyššej transparentnosti ponúk dochádza k poklesu cien, čo je prínosom pre všetkých nakupujúcich.

Ďalšou výhodou spoločnej meny je, že pri cestách do iných krajín nie je potrebné vopred si meniť peniaze (a prepočítavať ich). To šetrí peniaze a čas. Zo spoločnej meny majú prospech aj podniky, pretože môžu počítať a účtovať už len v jednej mene, a nie sú ohrozené menovými výkyvmi. Zánik týchto transakčných nákladov prináša zníženie cien. Spoločná mena viedla aj k zníženiu úrokových sadzieb, z čoho majú opäť v rovnakej miere úžitok spotrebitelia aj podniky. Ostáva tak viac priestoru na investície, ktoré zasa vedú k rastu. Stabilná euromena, ktorá sa opiera o silný hospodársky priestor eurozóny, posilňuje ekonomické postavenie EÚ vo svete.

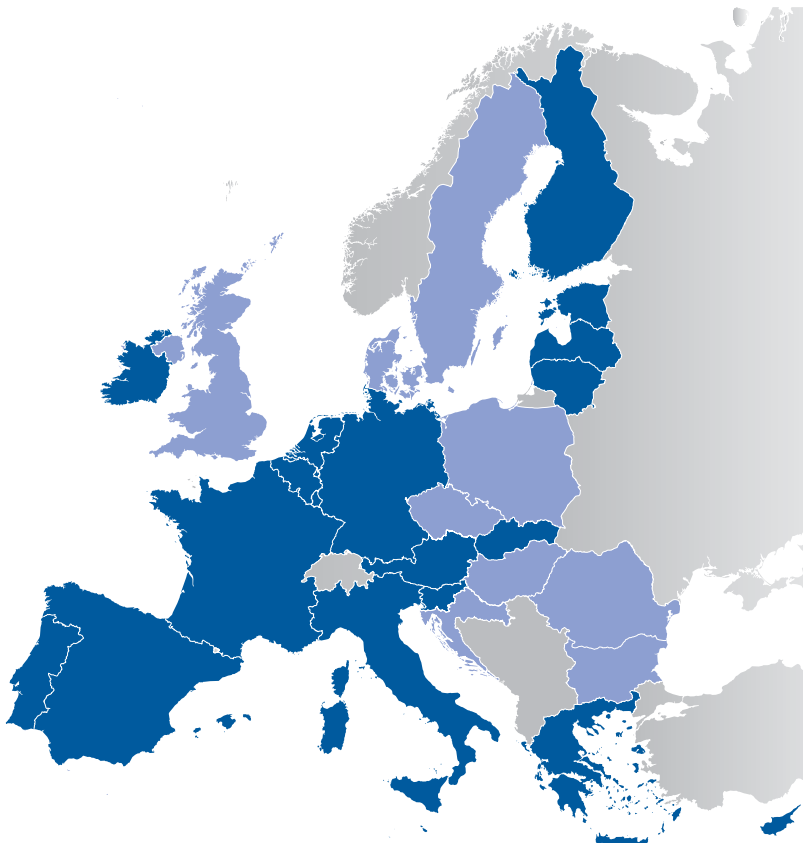
Celá EÚ síce tvorí jeden vnútorný trh, ale len jej časť, hoci veľká, používa euro ako spoločnú menu. Niektoré štáty do eurozóny zatiaľ vstúpiť nechcú, iné ešte nespĺňajú prísne kritériá na vstup. Ak chce krajina vstúpiť do eurozóny, nemala by byť napríklad príliš

zadlžená. Miera inflácie nesmie byť viac ako o 1,5 percentuálneho bodu vyššia ako miera inflácie troch členských štátov s najnižšou infláciou.

Napriek týmto jednoznačným podmienkam sa eurozóna v roku 2010 ocitla v kríze. Táto téma je veľmi zložitá, celkovo však možno konštatovať, že veľká časť problémov vznikla tak, že štáty eurozóny nedodržiavali podmienky, ktoré si samé stanovili, a príliš sa zadlžili. EÚ sa intenzívne zaoberala a zaoberá spôsobmi odvrátenia rizík, ktoré hrozia spoločnej mene. Okrem toho sa vytvorili záruky pre štáty, ktoré majú problémy refinancovať svoj dlh na medzinárodných kapitálových trhoch za prijateľné úroky. Štáty eurozóny preto v záujme zabezpečenia stability vytvorili „záchranný balík“ vo výške 700 miliárd eur (EMS = Európsky mechanizmus pre stabilitu).

Okrem toho sa štáty eurozóny tzv. fiškálnou dohodou zaviazali, že znížia svoju zadlženosť. K tejto medzinárodnej zmluve pristúpilo aj mnoho štátov, ktoré nepatria do eurozóny. Okrem zníženia zadlženosti sa má posilniť aj konkurencieschopnosť krajín eurozóny a celej EÚ.

Časť problémov spoločnej meny spočívala aj v tom, že banky neboli pod dostatočnou kontrolou. Preto EÚ posilnila dohľad nad bankami, aby nemohli špekulatívnym správaním dostať štáty do problematickej situácie. Posledné roky boli pre spoločnú menu náročné a krízový manažment si vyžiadal veľké nasadenie. Ukázala sa však aj odhodlanosť krajín eurozóny udržať stabilitu spoločnej meny. ►

■ Členské štáty EÚ, ktorých menou je euro (stav k januáru 2015).

■ Členské štáty EÚ, ktoré euro ako menu nemajú.

► Európska hospodárska politika

Aby sa posilnilo a povzbudilo hospodárstvo Európskej únie, zaviedla Európska komisia stratégiu pre rast a zamestnanosť s názvom Európa 2020. Táto stratégia počíta okrem iného s investíciami do vzdelávania a výskumu, ktoré majú prispieť k tomu, aby Európa aj v budúcnosti patrila medzi najinovatívnejšie regióny sveta. Cieľom je posilnenie hospodárstva a priemyslu, ktoré majú byť zároveň konkurencieschopné a zároveň majú čo najmenej zaťažovať

životné prostredie. K ďalším cieľom patrí vytvorenie pracovných miest a boj proti chudobe v EÚ. Keďže Európska únia sa považuje za spoločenstvo, ktoré vyznáva rovnaké hodnoty a riadi sa zásadami rovnosti a solidarity, je dôležité, aby z rastu mali úžitok všetci.

Prijímanie rozhodnutí v eurozóne

V EÚ zvyčajne rozhodujú všetky členské štáty spoločne. Existujú však aj otázky, ktoré sa týkajú najmä krajín, ktoré majú spoločnú menu euro. Ich ministri financií sa pravidelne stretávajú v Euroskupine

a rozhodujú o tom, čo je potrebné vykonať v spoločnom menovom priestore. Tieto rozhodnutia majú, samozrejme, dosah aj na iné krajiny Európskej únie, ktoré síce euro ako menu nepoužívajú, ale má na ne vplyv v rámci spoločného vnútorného trhu.

Úloha

Kto by mal rozhodovať o spoločnej mene?

Na rozhodnutia Euroskupiny existujú v Európskej únii rôzne názory, napríklad:

- „Je úplne správne, že štáty eurozóny samy rozhodujú o všetkých otázkach, aby sa zachovala bezpečnosť a stabilita spoločnej meny. Tak to je a tak by to malo aj zostať.“
- „Štáty eurozóny musia rozhodovať nielen o otázkach, ktoré priamo súvisia s menou, ale aj o hospodárskej budúcnosti eurozóny ako celku. Tvoria jadro EÚ a mali by samy rozhodovať o všetkých otázkach spoločného eurohospodárstva. Ide napríklad o dane, zamestnanosť, ale aj sociálne zabezpečenie. Malo by to tak byť aj vtedy, keď tieto rozhodnutia majú vplyv na ostatné krajiny Európskej únie. Kto chce hovoriť do záležitostí eurohospodárstva, nech vstúpi do eurozóny.“
- „Nie je správne, aby o celej eurozóne rozhodovalo len 19 krajín. EÚ rozhoduje aj o mnohých iných otázkach, ktoré sa netýkajú všetkých, napríklad ak ide o Baltské alebo Stredozemné more. Napriek tomu o nich hlasujú všetci. Väčšina štátov EÚ má záujem o niekoľko rokov vstúpiť do menovej únie. Preto by mali mať už teraz možnosť spolurozhodovať o jej vývoji.“

Čo si o tom myslíte? Diskutujte o týchto rôznych názoroch v skupine, dohodnite sa na jednom názore a o ňom potom diskutujte s ostatnými skupinami. Viac informácií o fungovaní eurozóny nájdete na tejto webovej stránke:

<http://eurozone.europa.eu/>.

Krátky kvíz o EU

Ktoré krajiny sú v eurozóne?
Označte ich hviezdíčkou.

Rakúsko	Belgicko	Bulharsko	Chorvátsko
Cyprus	Česká republika	Dánsko	Estónsko
Fínsko	Francúzsko	Nemecko	Grécko
Maďarsko	Írsko	Taliansko	Lotyšsko
Litva	Luxembursko	Malta	Holandsko
Poľsko	Portugalsko	Rumunsko	Slovensko
Slovensko	Španielsko	Švédsko	Spojené kráľovstvo

Ochrana klímy

► Svetová klíma sa mení, pretože zemská atmosféra sa otepľuje. Tento jav má negatívne účinky na počasie – spôsobuje častejšie búrky a povodne, teplejšie letá, rozširovanie púští v Afrike a južnej Európe, roztápanie polárnych ľadovcov a s ním spojené zatopenie celých ostrovov... To nám nemôže byť ľahostajné. Zmena klímy do značnej miery súvisí s emisiami škodlivých látok, ktoré do ovzdušia vypúšťajú priemyselné štáty. Tento proces sa už, žiaľ, nedá zvrátiť. O to dôležitejšie je zvyšovanie teploty obmedziť. O tom, či sa to podarí, sa rozhodne v najbližších rokoch. Preto je mimoriadne dôležité rýchlo a dôsledne konať. Žiadna krajina nedokáže zmenu klímy zastaviť sama.

Európska únia stanovila na rok 2020 tieto ambiciózne ciele:

- zníženie emisií skleníkových plynov o 20 %,

- zvýšenie podielu obnoviteľných zdrojov energie (veterná a slnečná energia a biopalivá) na 20 % a
- o 20 % vyššia úspora energie.

Tým sa Európa stala priekopníkom a môže sa snažiť o to, aby aj ostatné krajiny, ktoré spôsobujú veľké znečistenie a majú veľkú spotrebu energie (napríklad USA a Čína), prijali túto spoločnú zodpovednosť.

V Paríži dňa 12. decembra 2015 prijalo 195 krajín sveta historicky prvú univerzálnu právne záväznú dohodu o zmiernení zmien klímy, s cieľom trvale udržať globálne otepľovanie pod hranicou 2° C v porovnaní s dobou pred priemyselnou revolúciou. Dohoda bola 22. apríla 2016 otvorená na podpis. V mene Európskej únie ju podpísal podpredseda Európskej komisie pre energetickú úniu Maroš Šefčovič.

Úloha

Považujete túto politiku za správnu?

S ktorými z nasledujúcich názorov súhlasíte?

	Úplne súhlasím	Čiastočne súhlasím	Skôr nesúhlasím	Vôbec nesúhlasím
EÚ by mala znížiť škodlivé emisie len vtedy, keď tak urobia aj druhí.	☐	☐	☐	☐
EÚ by mala v každom prípade plniť svoje ciele.	☐	☐	☐	☐
EÚ by si mala stanoviť ešte ambicióznejšie ciele.	☐	☐	☐	☐
Z diskusií o zmene klímy by sme si nemali robiť ťažkú hlavu. Oteplenie o pár stupňov nie je žiadna tragédia.	☐	☐	☐	☐
Krajiny EÚ svoje ciele aj tak nedosiahnu, pretože v skutočnosti ich dosiahnutie spoločných cieľov nezaujíma. Majú na mysli len to, čo sa deje v ich vlastnej krajine.	☐	☐	☐	☐
Ochrana klímy nesmie ísť na úkor pracovných miest.	☐	☐	☐	☐
Nemali by sme si nechať diktovať ciele od vedcov, mali by sme klímu chrániť len tak, ako si to môžeme dovoliť bez toho, aby sme tým utrpeli.	☐	☐	☐	☐
Ochrana klímy vytvára nové pracovné miesta. Z toho majú úžitok firmy a zamestnanci. Aj preto by sme sa mali v tejto oblasti angažovať.	☐	☐	☐	☐

Spoločný justičný priestor

► Európska únia sa už dávno stala spoločným životným priestorom. Mnoho ľudí cestuje cez vnútorné hranice krajín EÚ, pretože chcú žiť v inej krajine, pracovať tam, alebo sa tam len porozhliadnuť. Stáva sa, že sa tak dvaja ľudia spoznajú, zamilujú a zosobášia. Niekedy im to, žiaľ, nevyjde a skončí to rozvodom. Vtedy je dôležité, aby existovalo jednotné právo, pretože treba rozhodnúť o výživnom a o tom, komu sa zveria deti do starostlivosti. Ak teda Rakúšan a Luxemburčanka žijú v Taliansku a nechajú sa tam rozviesť, nemôžu sa obaja odvolávať na právo svojej krajiny.

Preto je spolupráca krajín EÚ v oblasti

občianskeho práva taká dôležitá. Patria sem aj otázky dedičstva a mnohé iné záležitosti, ktoré sa týkajú nášho každodenného života.

Z otvorených hraníc majú radosť aj zločinci, pretože si myslia, že sa vďaka nim vyhnú trestnému stíhaniu. Nie je to však tak, keďže policajné orgány a orgány činné v trestnom konaní intenzívne spolupracujú. Túto spoluprácu koordinuje Europol – európsky policajný úrad.

Základné európske práva

Ludské práva a základné práva majú v každej spoločnosti obrovský význam, pretože sa týkajú všetkých občanov. V EÚ,

ktorá je demokratickým spoločenstvom, sú základné práva chránené na úrovni jednotlivých štátov, väčšinou ústavou. Keďže Európska únia vydáva zákony a predpisy, ktoré sa týkajú jej občanov, je dôležité, aby aj v EÚ existovala charta základných práv. Je súčasťou Lisabonskej zmluvy. Jej znenie sa nachádza tu:

<http://europa.eu/!HG38mN>

Úloha

Prečítajte si Chartu základných práv Európskej únie a porovnajte ju s ústavou vašej krajiny, resp. s právnymi predpismi na ochranu základných práv vo vašej krajine.

Ktoré pravidlá sú rovnaké? Čo sa nachádza len v Charte základných práv? Čo v Charte základných práv chýba? Zostavte prehľadný zoznam.

Diskusia

Diskusia o Charte základných práv Európskej únie

Nakoľko je Charta základných práv Európskej únie dôležitá? Je naozaj potrebná, aby dopĺňala ochranu základných práv podľa predpisov našej krajiny? Keby ste mali napísať Chartu základných práv, čo by ste spravili inak? Čo by ste doplnili? Čo by ste vyškrtli?

Spracujte tieto otázky v malých skupinách a výsledky si porovnajte.

Strom politik EÚ

Strom politik EÚ je veľmi košatý. Na konci tejto strany je uvedených niekoľko politik, v ktorých členské štáty v rámci EÚ spolupracujú.

Vyskladajte listy s rôznymi oblasťami politiky tak, aby sa nachádzali na správnom konári.

sloboda cestovania (Schengen)	spoločné normy životného prostredia	spoločná mena	energia z obnoviteľných zdrojov	spoločná zahraničná politika	spoločná bezpečnostná a obranná politika	spoločná azylová politika
rozvoj vidieka	vnútorný trh	ochrana klímy	označovanie potravín	záväzné normy pre potraviny	znižovanie taríf pri volaniach mobilným telefónom v zahraničí	
boj proti kriminalite	štrukturálna politika zameraná na podporu regiónov	záväzné minimálne normy sociálneho zabezpečenia	spolupráca v občianskych a trestných konaniach			

Slovensko a Európska únia

Slovensko sa stalo členom Európskej únie 1. mája 2004. Predchádzala tomu náročná cesta, mnohé reformy, ako aj intenzívne prístupové rokovania. Vďaka svojmu úsiliu môže dnes Slovensko využívať všetky výhody európskej integrácie: voľný pohyb, spoločnú menu, spoločné bezpečnostné záruky, ale aj spotrebiteľskú ochranu a európsku podporu pre svoje regióny.

Čo nám členstvo v EÚ prinieslo? Čo pre vstup do Únie muselo Slovensko podstúpiť? Aký význam malo začlenenie našej krajiny do tejto organizácie? Je dôležité si klásť tieto otázky, no ešte dôležitejšie je na ne správne odpovedať. Nasledujúca kapitola sa preto zaoberá práve týmito aspektmi členstva Slovenskej republiky v Európskej únii.

Prístupový proces Slovenska do EÚ

Cesta Slovenska „späť do Európy“ začala už počas Nežnej revolúcie v novembri 1989. Ľudia privítali odstránenie „železnej opony“ a Berlínskeho múru a očakávali rýchle zjednotenie Európy. Len málokto si vedel predstaviť, aký dlhý a náročný proces celú spoločnosť ešte len čaká. 1. januára 1993 vznikol po rozdelení Česko-Slovenska nový samostatný štát, Slovenská republika. Oficiálnu prihlášku na vstup do Európskej únie podalo Slovensko 27. júna 1995, avšak kvôli zložitej politickej situácii bol náš prístupový proces spomalený a začali sme výrazne zaostávať za susednými krajinami, Českom, Poľskom a Maďarskom. Celý proces nabral rýchlejší spád až po parlamentných voľbách v roku 1998. Bola to práve vízia vstupu do EÚ, ktorá pomohla Slovensku zvládnuť vnútropolitické problémy a zrýchliť celý integračný proces. Slovensko vďaka reformám prešlo

zásadnou premenou, tak v politickej, ako aj ekonomickej oblasti a mnohokrát boli zmeny uskutočnené vo veľmi krátkom čase. Cieľ bol jasný: dobehnúť susedné krajiny a vstúpiť do EÚ v rovnakom čase ako ony. 10. decembra 1999 dostalo Slovensko pozvanie na otvorenie prístupových rokovaní a v roku 2000 už boli rokovania v plnom prúde. Slovensko úspešne dobehlo krajiny, ktoré začali rokovať skôr a 13. decembra 2002 spolu s ďalšími deviatimi krajinami uzavrelo prístupové rokovania. Ďalším dôležitým krokom na ceste do EÚ bolo podpísanie Prístupovej zmluvy 16. apríla 2003 a referendum o vstupe do EÚ. V referende, ktoré sa uskutočnilo 16. a 17. mája 2003 sa 92,46 % zúčastnených vyslovilo za vstup do Európskej únie. Celý proces sa zavŕšil 1. mája 2004 keď došlo k najväčšiemu rozšíreniu EÚ v histórii a symbolickému znovuzjednoteniu Európy.

Podpis Zmluvy o prístupí k Európskej únii, prezident SR Rudolf Schuster a predseda vlády SR Mikuláš Dzurinda. Atény 16. apríl 2003

Úloha

Interview

a) Urobte interview so starými rodičmi, rodičmi alebo inými dospelými v ich veku o tom, ako vnímali dobu, v ktorej žili, keď mali rovnaký vek ako vy. Všetkým položte rovnaké otázky. Zároveň si odpovedzte aj vy sami, ako vnímate dobu, v ktorej žijete a následne všetky odpovede zapíšte.

b) Identifikujte odlišné a spoločné znaky medzi dnešnou dobou a dobou, v ktorej vyrastali vaši starí rodičia a rodičia. Svoje zistenia prezentujte pred triedou.

Slovensko v Európskej únii

Úloha

Vymenujte ďalšie krajiny, s ktorými bola Slovenská republika spoločne prijatá do EÚ.

Od vstupu do Európskej únie uplynulo už viac ako desaťročie. Momentálne sa Slovensko nachádza v najužšom jadre

európskej integrácie. Slovenskí občania využívajú voľný pohyb v rámci Schengenského priestoru od 21. decembra 2007

a vďaka vstupu do eurozóny 1. januára 2009 platíme spoločnou menou - eurom.

Vstup Slovenska do Schengenského priestoru, odstraňovanie hraničných zábran. Holíč 21. december 2007

Návšteva predsedu Európskej komisie J. M. Barrosa na Slovensku po vstupe Slovenska do Eurozóny, predseda vlády SR Robert Fico s manželkou a predseda Európskej komisie José Manuel Barroso. Bratislava 8. január 2009

Čo sme členstvom v EÚ získali

- Vstup do EÚ Slovensko pevne ukotvil v rodine vyspelých a demokratických krajín Európy.

Zlepšilo sa tým aj naše postavenie a váha v medzinárodnom kontexte. Platí to pre každú krajinu EÚ – spoločne môžu európske štáty oveľa lepšie súťažiť na globálnom trhu a dôraznejšie presadzovať svoje záujmy. Pre Slovensko je tiež dôležité, že sedíme za spoločným stolom bok po boku s ostatnými európskymi krajinami a

môžeme priamo ovplyvňovať dianie v Európe i vo svete.

Začlenenie do Únie nám prinieslo taktiež viac stability a bezpečnosti. Vďaka uplatňovaniu európskej legislatívy v oblasti ochrany životného prostredia a bezpečnosti sa na Slovensku podstatne zlepšila kvalita životného prostredia. Vďaka rôznym opatreniam sa zvýšila aj bezpečnosť pri cestovaní. Tiež máme lepší systém varovania pred nebezpečnými výrobkami

či potravinami a Slovensko aktívne využíva aj prostriedky určené na pomoc pri prírodných katastrofách, ako bola víchrica v Tatrách v roku 2004 či záplavy v roku 2010.

Pre mladých sa členstvom v EÚ otvorili nové možnosti absolvovania štúdií a praxe v zahraničí. Slovenskí študenti získavajú cenné zahraničné skúsenosti cez program Erasmus. Európske programy podporujú aj spoluprácu vedcov, umelcov či

► výmenu skúseností medzi mestami a regiónmi. Aj vďaka tomu nás v Európe už nerozdeľujú hranice, ale spájajú spoločné hodnoty, záujmy a priateľstvá.

EÚ má rozhodujúci vplyv aj na našu ekonomiku. Slovensko zaznamenalo najväčší hospodársky rozmach práve po vstupe do Európskej únie. V rokoch 2004 - 2008 bol hospodársky rast v priemere 7 %, v roku 2007 dokonca viac ako 10 %. Aj napriek kríze Slovensko patrí stále medzi rýchlejšie rastúce krajiny v EÚ a postupne dobieha tie vyspelejšie. V roku 2004 bol hrubý domáci produkt na obyvateľa na úrovni 57 % priemeru EÚ a v roku 2014 už bol na úrovni 77 % európskeho priemeru.

Slovensku pomáha aj to, že je súčasťou jednotného trhu, ktorý nám umožňuje bezproblémový export našich výrobkov. Slovenská ekonomika je postavená na exporte a približne 85 % slovenského exportu ide práve na európske trhy. Členstvo v Európskej únii pomohlo prilákať zahraničných investorov, pričom takmer 90 % priamych zahraničných investícií pochádza práve z krajín EÚ. Zahraničné firmy priniesli so sebou aj špičkové technológie, ktoré mali vplyv na podstatné zvýšenie produktivity práce.

Samostatnou kapitolou je využívanie európskych fondov. Či už je to výstavba diaľnic a ciest, nové vlakové súpravy,

vodovody, zmodernizované školy a nemocnice, vedecké projekty alebo investície do podnikov a zamestnanosti mladých, európske fondy pomáhajú zlepšovať život ľudí na Slovensku. Vďaka nim máme po celej krajine pestrú mozaiku projektov, ktoré umožňujú našej spoločnosti nadobudnúť európsky štandard života. Európske prostriedky tiež pomáhajú zachraňovať životy mnohých ľudí pomocou zakúpenia špičkových onkologických prístrojov alebo vybudovaním protipovodňových systémov. V neposlednom rade nám európska podpora pomáha vytvárať nové pracovné miesta, aj pre mladých.

Zodpovednosti vyplývajúce z členstva v EÚ

Vstupom do Európskej únie Slovensko nezískalo len nové práva a príležitosti, ale aj spoluzodpovednosť za fungovanie EÚ. Jednou z hlavných čít Európskej únie je veľké preporenie jej členských štátov. Únia je založená na spoločných princípoch a hodnotách, ktoré je potrebné dodržiavať a brániť. To čo sa deje v jednej krajine má vplyv aj na tie ostatné.

1. júla 2016 sa prvýkrát stalo Slovensko predsedníčkou krajiny Rady EÚ a postavilo sa tak za kormidlo spoločenstva európskych štátov. Počas predsedníctva sa v krajine uskutočnilo veľa významných podujatí. Najvýznamnejším z nich bol tzv. Bratislavský samit, na ktorom sa 16. 9. 2016 stretli prezidenti a predsedovia vlád jednotlivých členských štátov EÚ. Jeho výsledkom, okrem iného, bol aj vznik tzv. Bratislavského plánu. Ďalej sa uskutočnilo aj množstvo zasad-

nutí rád ministrov EÚ a odborných konferencií, čo postavilo Slovensko priamo do svetla európskych, ale aj celosvetových reflektorov. Obdobie predsedníctva je dôležitou skúškou pre každý členský štát, ale aj možnosťou preukázať svoje schopnosti a odhodlanie pre európsky projekt.

Vstup do EÚ zmenil Slovensko oveľa viac, ako by sa na prvý pohľad zdalo. Európska únia sa stala pevnou súčasťou nášho každodenného života, bez ohľadu na to, či si to uvedomujeme alebo nie. Únia nám prináša vplyv, práva a príležitosti, ktoré by sme inak nemali, no zároveň nám kladie nové zodpovednosti a povinnosti. Je len na Slovensku a na jeho občanoch, aby sme všetky možnosti, ktoré nám Únia prináša aj vedeli využiť.

Slovensko zažilo naozaj úspešný príbeh, keď sa z novej malej krajiny so slabou ekonomikou a politickými problémami stalo štandardnou členskou krajinou Európskej únie.

Úloha

Členstvo SR v EÚ

a) Pracujte v skupinách. Napíšte, čo vyplýva z členstva Slovenskej republiky v Európskej únii. Pomôžte si predchádzajúcim textom alebo aj inými zdrojmi. Svoje body rozdeľte do dvoch blokov, prezentujte pred triedou a diskutujte o nich.

Prínos členstva v EÚ pre SR

Zodpovednosť SR ako člena EÚ

Úloha

Nobelova cena

b) Európska únia získala v roku 2012 Nobelovu cenu za presadzovanie mieru, uzmierovania štátov a národov, podporu demokracie a ľudských práv v Európe. Objavila sa táto myšlienka vo vašich bodoch, ktorými ste charakterizovali členstvo Slovenska v EÚ? Uvažujte o význame bezpečnosti a mieru pre váš život a životy vašich blízkych.

Európa nestagnuje – rozširovanie Európskej únie

Oslava rozšírenia EÚ pri Brandenburskej bráne v Berlíne. V hlavnom meste Nemecka vypustili 1. mája 2004 stovky modrých „európskych“ balónov na znak privítania Cypru, Českej republiky, Estónska, Litvy, Lotyšska, Maďarska, Malty, Poľska, Slovenska a Slovinska.

Európsku úniu založilo šesť štátov, no od počiatku bola koncipovaná pre celú Európu a je teda otvorená pristúpeniu ďalších členských štátov.

Dnes má EÚ 28 členských štátov a ďalšie čakajú za dverami. V čom spočíva príťažlivosť EÚ pre ostatné štáty? Ako bude proces rozširovania pokračovať? Táto kapitola sa venuje práve týmto otázkam.

Zásady EÚ

- Už v Rímskych zmluvách, ktoré boli uzavreté v roku 1957 a na základe ktorých sa zrodilo Európske hospodárske spoločenstvo a Európske spoločenstvo pre atómovú energiu, sa v preambule (teda predslove) uvádza:

„Rozhodnutí takýmto združením zdrojov zachovať a posilniť mier a slobodu, vyzývajú ostatné národy Európy, ktoré zdieľajú ich ideály, aby sa pripojili k ich úsiliu...“

Dnes znie článok 49 Zmluvy o Európskej únii takto:

„O členstvo v Únii môže požiadať každý európsky štát, ktorý rešpektuje hodnoty uvedené v článku 2 a zaviazal sa ich podporovať.“

Článok 2 Zmluvy o Európskej únii znie takto:

„Únia je založená na hodnotách úcty k ľudskej dôstojnosti, slobody, demokracie, rovnosti, právneho štátu a rešpektovania ľudských práv vrátane práv osôb patriacich k menšinám. Tieto hodnoty sú spoločné členským štátom v spoločnosti, v ktorej prevláda pluralizmus, nediskriminácia, tolerancia, spravodlivosť, solidarita a rovnosť medzi ženami a mužmi.“

Rímske zmluvy s podpismi prezidentov alebo predsedov vlád a zástupcov šiestich zakladajúcich členov.

Úloha

Kto sa môže stať členom?

Čo konkrétne znamenajú zásady uvedené v článku 2? Čo musí urobiť štát, ktorý sa chce stať členom EÚ, a čo v žiadnom prípade robiť nesmie? Čo si o tom myslíte?

Štát...	sa môže stať členom EÚ	sa nemôže stať členom EÚ
v ktorom neexistuje sloboda tlače,	☐	☐
v ktorom sa uplatňuje trest smrti,	☐	☐
ktorý občanom umožňuje protestovať proti vláde,	☐	☐
v ktorom sa pravidelne volí parlament,	☐	☐
v ktorom vládne prezident až do smrti a nástupcom sa stáva jeho syn alebo dcéra,	☐	☐
ktorý nediskriminuje ľudí z dôvodu ich pohlavia, farby pleti či sexuálnej orientácie	☐	☐
kde politiku určuje vedenie armády a v prípade nutnosti zasiahne do vnútornej politiky vojskou silou,	☐	☐
v ktorom sa ľudia považujú za nevinných, až kým o ich vine nerozhodne súd,	☐	☐
v ktorom existuje len jedna strana, ktorá je preto vždy vo vláde,	☐	☐
ktorý chráni menšiny, hoci by väčšina na ne chcela viac zatlačiť.	☐	☐

Kadiaľ vedú hranice Európy?

► Otázka hraníc Európy sa z geografického hľadiska nedá zodpovedať. Najmä na východe a juhovýchode nemá Európa jasnú hranicu. Ani geografi neboli a nie sú jednotní v otázke, kde sa tento kontinent vlastne končí. V histórii geografie sa hranice viedli rôznymi spôsobmi, podľa toho, z akej predstavy ten-ktorý vedec vychádzal.

To znamená, že Európu ako jasne vymedzený kontinent nenájdeme pri pohľade na mapu či glóbus. Skôr máme v hlavě

istú predstavu, ktorú potom vidíme aj na mape. Je to zjavné najmä v miestach, kde tento kontinent nemá jasné prírodné hranice, teda na severe a západe. Island podľa nášho chápania jednoznačne patrí do Európy. V skutočnosti však leží ďaleko od pevniny v Severnom mori.

To, že súčasťou Európy sú Veľká Británia a Írsko, je pre všetkých samozrejmé. Napriek tomu je prieliv medzi Francúzskom (a teda pevninou) a Veľkou Britániou

širší, ako Gibraltársky prieliv oddeľujúci Španielsko od Maroka.

Neexistuje jednoduchá a nadčasová definícia pojmu „európsky“. Európska identita je kombináciou geografických, historických a kultúrnych prvkov. To, ako ju chápeme, závisí od našich spoločných ideí, hodnôt a vzájomných historických vplyvov, ktoré sa časom menia.

Úloha

Kde sa Európa končí?

Krajina, ktorá chce patriť do EÚ, teda musí byť demokratická. Ale musí byť aj „európska“.

Kde ležia hranice Európy? Vezmite do ruky mapu alebo atlas a určite hranice Európy. Podľa akých kritérií rozhodujete o tom, či krajina patrí či nepatrí do Európy? Kde leží Turecko? Patrí do Európy Island? Ako je to s Gruzínskom? Alebo s Grónskom? A čo Maroko?

Keď budete hotoví s určovaním hraníc Európy, prečítajte si nasledujúci text

Úloha

Cesta do Austrálie

Predstavte si, že idete na výmenný študijný pobyt do Austrálie. Austrália je veľmi ďaleko a určite nie je súčasťou Európy. Vaši spolužiaci sú však zvedaví a poprosia vás, aby ste si pripravili krátku prednášku na tému Čo je to Európa?

Pripravte si takúto prednášku v malej skupinke. Na prednášku máte len päť minút, to znamená, že sa treba sústrediť na to najdôležitejšie a najzaujímavejšie. Ako vysvetlíte rovesníkom z Austrálie, čo je to Európa?

Pripravte im malú ochutnávku Európy. Aký máme postoj k životu a na základe čoho sa cítime byť Európanmi? Čo sa vám na Európe mimoriadne páči a čo sa vám, naopak, nepáči?

Tu je krátky zoznam kľúčových slov. Pouvažujte nad tým, ktoré body ste chceli začleniť do svojej prednášky a ktoré nie. A pozor, päť minút nie je veľa času

geografia

hudba

nápoje

cestovanie

história

kino

sloboda

vzdelávanie

rozdiely

literatúra

voľný čas

problémy

podobnosti

jedlo

hospodárstvo

predstavy o budúcnosti

Štáty západného Balkánu

► V júli 2013 pristúpilo k EÚ Chorvátsko. Aj iné štáty západného Balkánu dostali v zásade prísľub, že môžu k Európskej únii pristúpiť. Ide o Albánsko, Bosnu a Hercegovinu, bývalú Juhoslovanskú republiku Macedónsko, Čiernu Horu a Srbsko.

Okrem Albánska patrili všetky tieto štáty do Juhoslávie, ktorá sa v 90. rokoch 20. storočia rozpadla. Toto rozdelenie sčasti sprevádzali prudké boje. Srbsko a Čierna Hora tvorili do roku 2006 jeden štát a potom sa mierovou cestou rozdelili. O príslušnosť Kosova k Srbsku vypukol v rokoch 1998 – 1999 násilný konflikt, ktorý ukončil zásah NATO proti Srbsku. Kosovo sa dostalo pod správu OSN a v roku 2008 vyhlásilo samostatnosť.

Podľa EÚ je členstvo týchto krajín v EÚ najlepšou možnosťou na zabezpečenie trvalého mieru v regióne. Potvrdili to aj prezidenti alebo predsedovia vlád v roku 2003 na konferencii v gréckom Solúne. Päť členských štátov EÚ však Kosovo zatiaľ podľa medzinárodného práva neuznalo.

Dlhá cesta do EÚ

Kým sa štáty západného Balkánu stanú členmi EÚ, majú pred sebou ešte dlhú cestu.

Najprv musia s Európskou uniou uzavrieť dohodu o stabilizácii a pridružení, ktorou sa zaviazajú ku konkrétnym

reformným opatreniam. Túto dohodu musia následne ratifikovať všetky členské štáty a, samozrejme, aj príslušné partnerské krajiny (ratifikácia je schválenie parlamentom).

Potom sa dohoda vykonáva (implementuje). Keď všetko funguje, môžu príslušné štáty podať návrh na prijatie za člena. Ak sa Európska komisia k návrhu vyjadrí kladne, vymenuje ich Európska rada (prezidenti alebo predsedovia vlád EÚ) za kandidátov.

Po uskutočnení ďalších reforiem sa môžu začať rokovania, pri ktorých ide o to, ako rýchlo dokážu kandidátske krajiny prijať spoločné právo EÚ.

Po úspešnom dokončení rokovaní, ktoré na základe doterajších skúseností trvajú niekoľko rokov, musí zmluvu o pristúpení k EÚ ratifikovať príslušná kandidátska krajina a všetky členské štáty EÚ. V niektorých štátoch sa koná referendum. Súhlasíť musí aj Európsky parlament. Až potom sa kandidátska krajina stáva členským štátom Európskej únie.

Ako sú na tom tieto krajiny?

Jednotlivé štáty západného Balkánu sú na tom rôzne. Rokovania s Chorvátskom sa úspešne uzavreli a EÚ sa 1. júla 2013 rozrástla o ďalšieho člena. S Čiernou Horou sa rokovania o pristúpení vedú od roku 2012. Bývalá Juhoslovanská republika Macedónsko je

oficiálne kandidátom na pristúpenie, ale rozhovory sa ešte nezačali. V rovnakej situácii je Srbsko a Albánsko. Ostatné štáty (Bosna a Hercegovina, Kosovo) sa zatiaľ považujú za potenciálnych kandidátov. S Bosnou a Hercegovinou bola podpísaná Dohoda o stabilizácii a pridružení, ktorá však ešte nenadobudla platnosť. Demokratický vývoj v Kosove podporuje misia EÚ.

Úloha

Čo kde leží?

Dopíšte do mapy názvy štátov a hlavných miest. Ako pomôcku môžete použiť mapu na zadnej strane tohto magazínu.

Úloha

Stupne na ceste k členstvu v EÚ

Spočítali ste, koľko stupňov musia krajiny západného Balkánu prekonať, kým sa stanú členmi EÚ?

Zoradte v správnom poradí nasledujúce stupne, po ktorých musia štáty vystúpiť na svojej ceste do EÚ.

Kladné stanovisko Európskej komisie k žiadosti o prijatie za člena	Ratifikácia dohody o stabilizácii a pridružení zo strany členských štátov a partnerskej krajiny	Žiadosť o prijatie za člena		
Prístupový proces sa ešte nezačal	Začiatok prístupových rokovaní	Vykonávanie dohody	Ratifikácia Európskym parlamentom	Úspešné dokončenie prístupových rokovaní
Ratifikácia prístupovej zmluvy vo všetkých členských štátoch a partnerskej krajine (národným parlamentom alebo referendum)	Uzatvorenie dohody o stabilizácii a pridružení	Vymenovanie za kandidáta	Členstvo	

Úloha

Na ktorom stupni sa nachádzajú štáty západného Balkánu?

Do políčka v tabuľke napíšte zodpovedajúce číslo.

	Albánsko
	Bosna a Hercegovina
	Chorvátsko
	bývalá Juhoslovanská republika Macedónsko
	Kosovo
	Čierna Hora
	Srbsko

Čo bude ďalej?

- Ukazuje sa, že diskusia o rozšírení rozhodne nie je jednoduchá. Na jednej strane sa Európska únia nikdy nepovažovala za uzavretý klub, ale chcela a chce byť otvorená všetkým európskym krajinám.

Na druhej strane chýba odpoveď na otáz-

ku (ktorú ani nemožno raz a navždy vyriešiť), kde sa táto Európa končí, kam až má zájsť politika sľubovania členstva krajinám a ich skutočného prijímania. Voči štátom bývalej Juhoslávie a Albánsku, ktoré takisto patria do regiónu, dnes nazývaného západným Balkánom, i voči Turecku

alebo Ukrajine bude táto politika pokračovať. Majú perspektívu členstva, hoci v prípade niektorých krajín bude naplnenie tohto cieľa zrejme trvať dlhšie.

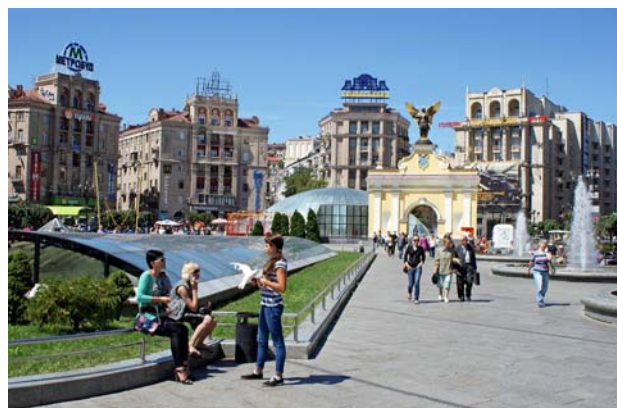
Turecko

- Turecko je dlhoročným žiadateľom o členstvo v EÚ. Pre Európu je dôležitým partnerom zo zahranično-politického, ekonomického a kultúrneho hľadiska. Samotný prístupový proces sa začal v roku 1999 a všetky členské štáty ho jednohlasne podporili. O členstve Turecka v EÚ sa naďalej diskutuje. Členstvo v EÚ zostáva strategickým cieľom Turecka a vstup Turecka by prispel k posilneniu rozmanitosti EÚ. Význam Turecka pre EÚ sa mimoriadne zvýšil v dôsledku veľkej migračnej vlny zo Sýrie, Iraku a iných štátov Stredného východu. Turecko je tiež dôležitý partner pri riešení bezpečnostných hrozieb a v boji proti organizovanému zločinu.

Ukrajina

- Ukrajina je jedným z najväčších štátov susediacich s EÚ. Napriek komplikovanému vnútropolitickému vývoju zostáva Ukrajina dlhodobým strategickým partnerom Únie. Na prelome rokov 2013 a 2014 ukrajinská spoločnosť vyšla do ulíc potom, čo vtedajší lídri odmietli podpísať dohodu Ukrajiny s EÚ o nadviazaní bližších vzťahov. Protivládne protesty prerástli do masových demonštrácií, čo malo za následok revolúciu a občiansku vojnu na území Ukrajiny a v tesnej blízkosti hraníc s EÚ. Dramatická situácia vyvolala v občianskej spoločnosti ešte väčšie odhodlanie priblížiť sa k EÚ a hodnotám, ktoré reprezentuje. Ak by Ukrajina prijala a uplatňovala obdobnú legislatívu, aká platí v členských krajinách Únie, znamenalo by to pre ňu nielen postupný rast a rozvoj ekonomiky, ale aj zásadnú civilizačnú voľbu. Preto je v záujme všetkých členských krajín Únie pomôcť prehlbovať vzájomné vzťahy s Ukrajinou, a tým prehlbovať stabilitu regiónu.

Európa na svetovej scéne

My Európania nie sme vo svete sami a ani zďaleka netvoríme väčšinu obyvateľov Zeme. Nemôžeme sa teda sústrediť len na seba a zabúdať pritom na iné kontinenty. Je to aj v našom vlastnom záujme, pretože ich potrebujeme ako partnerov – kupujú naše výrobky a ponúkajú nám svoj tovar. Navyše nám dodávajú suroviny, ktoré nám chýbajú. Na svete existujú problémy, voči ktorým nemôžeme byť ľahostajní. Na jednej strane sú to vojny a nedostatočný rozvoj, ktoré mnohých ľudí oberajú o možnosť dôstojne žiť. Na druhej strane je to znečisťovanie životného prostredia a zmena klímy, ktoré sa nezastavia na hraniciach Európskej únie.

Úloha

Kontinenty

Ak nepočítame Antarktídu, môžeme svet rozdeliť na šesť kontinentov: Afriku, Áziu, Austráliu/Oceániu, Európu, Severnú Ameriku a Južnú Ameriku. Existujú aj iné delenia, ktoré spájajú Severnú a Južnú Ameriku do Ameriky alebo Európu a Áziu do Eurázie. Ostaňme však pri šiestich kontinentoch (bez Antarktídy). Vyhľadajte chýbajúce informácie a doplňte ich do tabuľky.

Kontinent	Rozloha	% zemského povrchu	Počet obyvateľov	Poradie podľa počtu obyvateľov	HDP (*) na obyvateľa v amerických dolároch	Poradie podľa HDP (*)
Afrika						
Ázia						
Austrália/Oceánie						
Európa						
Severná Amerika						
Južná Amerika						

(*) HDP: hrubý domáci produkt.

Záujmy EÚ vo svete

► EÚ je z hospodárskeho hľadiska významný hráč. Z toho vyplývajú úlohy a záujmy, ktoré chceme presadzovať voči ostatným.

V rámci svojej medzinárodnej politiky sleduje EÚ viaceré ciele.

- Chráni svoje záujmy a bojuje proti terorizmu, organizovanému zločinu a nelegálnemu prisťahovalectvu.
- Prispieva k zachovaniu prostredia vhodného na život (politika klímy, ochrana životného prostredia).
- Pôsobí na ostatných, aby sa snažili dosiahnuť a udržiavať mier (napríklad na Blízkom východe alebo v Afrike).
- Pomáha ostatným krajinám rozvíjať sa a bojovať s chudobou, negramotnosťou a nedostatočným rozvojom.
- Celosvetovo sa zasadzuje za demokraciu a právny štát.

Úloha

Celosvetové problémy

Koncom roka 2003 schválila Európska únia bezpečnostnú stratégiu, ktorou sa definujú najdôležitejšie celosvetové problémy, ktorým musí EÚ čeliť.

Pozrite sa na dané problémy a priradte k jednotlivým oblastiam návrhy riešení z Európskej bezpečnostnej stratégie.

Celosvetové problémy	Návrh riešenia
Vojny a vnútroštátne konflikty	
Chudoba	
Choroby	
Nedostatočný rozvoj	
Nedostatok zdrojov	
Energetická závislosť Európy	
Starnutie európskeho obyvateľstva	
Terorizmus	
Šírenie zbraní hromadného ničenia	
Organizovaný zločin	
Ohrozenie prírodného prostredia	

Návrhy riešení Európskej bezpečnostnej stratégie:

Rozvojová pomoc pre Afriku	Odpustenie dlhov nedostatočne rozvinutým krajinám	Podpora demokracie v iných krajinách	Ochrana vodných zdrojov sveta
Budovanie systémov zdravotníctva v nedostatočne rozvinutých krajinách	Boj proti medzinárodnému terorizmu	Ochrana klímy	Zabezpečenie mieru vojenskými zásahmi
Medzinárodné dohody o kontrole zbraní a odzbrojovaní	Dialóg s islamským svetom	Spolupráca v oblasti energetiky s mimoeurópskymi krajinami	Riadené prisťahovalectvo
Boj proti znečisťovaniu svetových morí	Medzinárodná policajná spolupráca	Otvorenie európskych trhov výrobkom z rozvojových krajín	Bezpečnosť na internete

Smer Európska únia

► Veľkou témou v Európskej únii je migrácia. Slovo migrácia doslova znamená premiestňovanie a opisuje situáciu, keď človek odniekiaľ odíde a usadí sa niekde inde. V skutočnosti sa však naša verejná diskusia týka imigrácie, teda prisťahovalectva. Do členských štátov Európskej únie prichádzajú legálni prisťahovalci. Ide o ľudí z krajín mimo EÚ, ktorí k nám prichádzajú úplne oficiálne a s povolením, aby tu pracovali, študovali alebo jednoducho žili (napríklad ako manžel/ manželka občana EÚ). Mnohí z nich prichádzajú, pretože si od Európskej únie sľubujú lepší život. Ale aj pre nás sú dôležité, čo je dôvodom, prečo sa o nich niekedy priamo uchádzame. Prisťahovalci totiž so sebou prinášajú svoje zručnosti a ochotu začleniť sa do nášho hospodárstva. Dôležité je pre nás najmä prisťahovalectvo mladých ľudí, pretože naše spoločnosti v priemere čoraz viac starnú, čo predstavuje problémy pre dôchodkové a sociálne systémy. Aby sa kvalifikovaným pracovným silám z krajín mimo EÚ uľahčilo presídlenie do EÚ, zaviedla sa

v Európskej únii tzv. modrá karta. Vďaka nej môžu v Európskej únii pracovať jeden až štyri roky. Až doteraz mierila väčšina vzdelaných migrantov z tretích krajín do USA.

Okrem legálneho a vítaného prisťahovalectva existuje aj nelegálne prisťahovalectvo, keď ľudia prichádzajú bez povolenia. Tieto osoby porušujú zákony krajín EÚ, často však ide o obeť bánd prevádzáčov, ktorí ich za prepašovanie do EÚ oberú o posledné peniaze. Pre mnohých ľudí na svete je EÚ rajom, do ktorého sa snažia dostať. Všetci sme videli zábery Afričanov, ktorí sa v rybárskych bárkach vydajú na more a potom ich zadržia talianske, maltské alebo španielske pohraničné hliadky.

Nikto nevie, koľko ľudí sa v EÚ zdržiava nelegálne. Podľa odhadov Európskej komisie ich môže byť okolo 4,5 milióna. Európska únia sa veľmi snaží o to, aby nelegálne prisťahovalectvo zastavila. Preto posilnila kontroly na vonkajších

hraniciach a viac spolupracuje s krajinami, odkiaľ prisťahovalci prichádzajú. Okrem toho sa intenzívne pracuje na tom, aby občania krajín mimo EÚ mali legálnu možnosť prísť do EÚ a žiť tu. V rámci svojej rozvojovej politiky spolupracuje EÚ s chudobnejšími krajinami a chce pomôcť zlepšiť životné podmienky v krajinách, odkiaľ prichádzajú nelegálni prisťahovalci tak, aby už nemali dôvod na opustenie svojej krajiny.

EÚ a jej partneri

► EÚ udržiava vzťahy s mnohými krajinami sveta. Okrem iného má intenzívne kontakty s rozvojovými krajinami v Afrike a Latinskej Amerike, ako aj s veľkými a malými krajinami v Ázii. Všetkým týmto rozmanitým vzťahom sa tu venovať nemôžeme. Môžete o nich zistiť viac na webovej stránke Európskej únie:

http://eeas.europa.eu/index_sk.htm.

Zahraničná politika sa obzvlášť intenzívne zameriava na rozvojovú spoluprácu s africkými, karibskými a tichomorskými štátmi (AKT). So štátmi AKT – v súčasnosti ich je 79 – sa uzatvárajú dohody o hospodárskom partnerstve, ktoré týmto kra-

jinám majú pomôcť zapojiť sa do svetového hospodárstva a účinne bojovať s chudobou vo vlastnej krajine.

Európska únia a jej členské štáty sú najväčším poskytovateľom rozvojovej pomoci na svete. Viac ako polovica finančných prostriedkov určená chudobným krajinám prichádza od nich. Rozvojová politika však znamená viac, ako len poskytnutie čistej vody a spevnenie ciest, hoci aj to je dôležité. EÚ podporuje rozvoj aj prostredníctvom obchodu tým, že otvára svoje trhy vývozu z rozvojových krajín a motivuje tieto krajiny, aby medzi sebou viac obchodovali.

Úloha

Rozvojová spolupráca EÚ

Tu sú rôzne formy spolupráce v oblasti rozvojovej politiky EÚ. Priradte čísla fotografií k jednotlivým motívom a príslušným opatreniam politiky rozvojovej spolupráce. Pozor! Motívy a opatrenia, ktoré k sebe patria, nemusia byť nutne uvedené vedľa seba.

č.	Motív	č.	Opatrenie
☐	Podpora pre zdravotné zariadenia poskytovaním vozidiel na prevoz chorých v Južnej Afrike	☐	Podpora ľudských práv a demokracie
☐	Školenie lesných robotníkov (Papua-Nová Guinea)	☐	Budovanie infraštruktúry
☐	Dodávka ryže, ktorú v zanzibarskom prístave rozdeľujú chudobným	1	Podpora obnoviteľných zdrojov energie/zásobovanie energiou
☐	Odstraňovanie mín (Laos)	☐	Zásobovanie vodou
☐	Hĺbenie studní (Dhaka, Bangladéš)	☐	Riešenie konfliktov/zabezpečenie mieru
☐	Poskytovanie malých úverov šičkám (Bosna a Hercegovina)	☐	Podpora zdravia
1	Získavanie elektriny pomocou veternej energie (Bolívia)	☐	Ochrana životného prostredia
☐	Pozorovanie volieb v Nigérii	☐	Opatrenia na povzbudenie hospodárskeho rastu
☐	Podpora pre školy (Eterasama v provincii Chapare, Bolívia)	☐	Zabezpečenie základného vzdelania pre všetkých
☐	Výstavba ciest v Benine	☐	Boj proti chudobe

Diskusia

Diskusia o migrácii

Asi 214 miliónov ľudí na svete žije v štáte, ktorý nie je ich domovskou krajinou. Dokážete si predstaviť, že by ste navždy odišli zo svojej krajiny? Z akých dôvodov by ste to dokázali urobiť? A z akých dôvodov by ste odcestovali do inej krajiny, hoci by váš príchod nebol vítaný alebo by bol dokonca zakázaný? Diskutujte v skupine. Informujte sa o tom, aké dôvody majú ľudia, ktorí k nám prichádzajú z východu a z juhu, a prispajte týmito informáciami do skupinovej diskusie.

Európska únia vo svete

- Európa nie je ostrovom, ale súčasťou sveta, ktorý sa čoraz viac stmeluje. Preto má EÚ povinnosť medzinárodne sa angažovať. Robí to preto, aby chránila svoje záujmy, pozitívne ovplyvňovala rozvoj sveta a pomáhala iným ľuďom, ktorí nemajú taký dobrý a zabezpečený život ako Európania.

EÚ sa výrazne angažuje v oblasti ochrany klímy a snaží sa do spoločnej stratégie zapojiť aj ostatné krajiny, ktoré do vzduchu vypúšťajú veľké množstvá oxidu uhličitého. Ide napríklad o USA a Čínu. Významnú úlohu zohrávajú aj ďalšie otázky ochrany životného prostredia, ktoré možno vyriešiť len spoločne. Príkladom je znečistenie svetových morí alebo nadmerný rybolov.

EÚ sa celosvetovo zasadzuje za demokraciu a pokúša sa využiť svoj vplyv na to, aby aj ostatné krajiny rešpektovali základné práva a slobody a zaručovali ich svojim občanom. EÚ veľmi aktívne pracuje na tom, aby splnila tzv. miléniové rozvojové ciele Organizácie Spojených národov, ktorých podstatou je do roku 2015 znížiť absolútnu chudobu na polovicu. Rozumie sa tým situácia ľudí, ktorí majú denne k dispozícii menej ako jeden americký dolár.

EÚ nemôže riadiť chod našej planéty sama, ale bez nej to tiež nejde. Žijeme vo svete, v ktorom sa nemôžeme mať dobre, pokiaľ sa iní majú zle.

Budúcnosť EÚ

„Kde by ste chceli bývať
v roku 2030, ako by ste chceli
žiť a čo by ste chceli robiť?“

Európska únia je viac ako hospodárske zoskupenie. Je to spoločenstvo, ktoré spájajú spoločné hodnoty.

V 21. storočí treba riešiť iné problémy ako v 20. storočí. Podarilo sa zabezpečiť mier medzi členskými štátmi a staré nepriateľstvá sa zmenili na stabilné priateľstvá, alebo aspoň mierové partnerstvá. EÚ však stojí pred novými úlohami, ktoré treba riešiť, aby sa aj v novom storočí chránili a podporovali základné hodnoty jej občanov.

Úloha

Rok 2030 a ja

Kde by ste chceli bývať v roku 2030, ako by ste chceli žiť a čo by ste chceli robiť? Na túto otázku máte iste svoj názor. Splnenie týchto želaní však nezávisí len od osobných schopností a šťastia, ale aj od politickej situácie.

Aký máte plán? Čo žiadate od politikov?

V roku 2030 by som chcel/chcela bývať v _____

pracovať ako _____ Svoj súkromný život si predstavujem takto:

Aby som mohol/mohla tieto ciele dosiahnuť, žiadam dnes od politikov svojej krajiny, aby:

Od tvorcov politik EÚ dnes žiadam, aby:

EÚ v globalizovanom svete

► Je zjavné, že ekonomiky jednotlivých európskych štátov stoja pred veľkými výzvami. Tie vznikajú čiastočne v dôsledku globalizácie, teda rozširovania trhového hospodárstva do veľkej časti sveta. Tovar, kapitál, nápady a informácie veľmi rýchlo prekračujú hranice, sú všade dostupné a vytvárajú celosvetovú konkurenciu.

To má pre nás bezprostredné dôsledky. Pre podnik vo Francúzsku už nie je rozhodujúce len to, čo ponúka konkurencia

v jeho krajine alebo na druhej strane Pyrenejí v Španielsku. Musí sa riadiť aj tým, čo a za akú cenu sa vyrába v Číne, USA alebo Indii, a musí byť schopný týmto cenám konkurovať – buď tým, že bude svoje výrobky ponúkať rovnako lacno, alebo tým, že bude vyrábať tovar, ktorý je síce drahší, ale kvalitnejší.

Na druhej strane sa naše životné podmienky menia z dôvodov, ktoré nemajú s globalizáciou nič spoločné. Občania starnú a starnú aj spoločnosti. Starnu-

tie občanov je pozitívne, pretože to znamená, že žijeme dlhšie. Ale znamená to aj, že sa zvyšujú náklady na zdravotníctvo a je potrebné dlhšie vyplácať dôchodky. Zároveň, a to už nie je pozitívne, klesá počet narodených detí. Mnohí ľudia sa za posledné desaťročia rozhodli mať menšiu rodinu alebo vôbec nemať deti. To však prináša ďalšie problémy, keďže mladých ľudí je čoraz menej a musia sa postarať o čoraz viac starších osôb.

A teraz ste na rade VY!

- Čo si o tom myslíte? Ďalší rozvoj Európskej únie sa týka predovšetkým mladej generácie, ktorá bude žiť a utvárať svoj život v 21. storočí. Čo chcete? Čo je pre vás dôležité?

Zaoberajte sa týmito otázkami na základe textov európskych lídrov. Zostavte každý za seba zoznam priorit. Uvedte tri body, ktoré sú pre vás najdôležitejšie, a tri veci, ktoré si v žiadnom prípade neželáte.

Príklad, ako by mohol vyzeráť tento zoznam:

Bezpodmienečne chcem:	V žiadnom prípade nechcem:
1.	1.
2.	2.
3.	3.

Porovnajte si navzájom svoje priority a diskutujte o tom, akú budúcnosť by ste chceli pre Európu.

Tu je niekoľko nápadov: Aká musí byť EÚ, aby zvládla riešenie problémov? Spomeňte si na to, o čom ste už diskutovali v úlohe o spoločnej mene (úloha Kto by mal rozhodovať o spoločnej mene?, strana 28).

Veľkosť

- EÚ sa musí rozšíriť. Potrebnú váhu získa len s väčším počtom štátov, ako má v súčasnosti.
- EÚ nesmie prijímať žiadne ďalšie členské štáty, pretože by potom bola príliš rôznorodá a stratila by schopnosť konať.
- EÚ musí „zoštíhliet“. Krajiny, ktoré nechcú EÚ ďalej rozvíjať, by ju mali opustiť, aby sa vnútorne upevnili.

Právomoci

- Aby mohla EÚ účinne konať, musí od členských štátov získať viac práv. To znamená, že by sa v Bruseli a v Štrasburgu malo centrálne prijímať viac rozhodnutí pre celú EÚ.
- EÚ by mala zachovať súčasnú delbu úloh medzi sebou a členskými štátmi, pretože je dobre vyvážená.
- EÚ musí členským štátom vrátiť právomoci a sústrediť sa na to najpodstatnejšie, teda na fungujúci vnútorný trh. Ochrane životného prostredia, ochrane spotrebiteľa a zahraničnej politike by sa mali venovať členské štáty.

Armáda

- EÚ si musí vybudovať vlastnú európsku armádu, aby dala svojim požiadavkám váhu a mohla realizovať vlastné vojenské operácie, napr. na Balkáne alebo v Afrike.
- EÚ je civilná mocnosť, ktorá by sa vojenskými otázkami nemala vôbec zaoberať.
- EÚ by mala pokračovať v súčasnej spolupráci s NATO a používať svoje zásahové jednotky len na obmedzené zásahy, o ktoré sa NATO nezaujíma.

Prijímanie rozhodnutí

- V EÚ by mal rozhodnutia prijímať len Európsky parlament, pretože jeho poslancov volíme my všetci.
- Rozhodnutia v EÚ by mali ako doteraz prijímať spoločne Rada Európskej únie a Európsky parlament.
- Dôležité rozhodnutia by sa mali prijímať celoeurópskym referendum, ktoré by sa konalo v ten istý deň v celej EÚ.

Postup pri hlasovaní

- V EÚ by sa zásadne mali prijímať väčšinové rozhodnutia, lebo 28 štátov sa dokáže dohodnúť len zriedka a rozhodovanie je zdĺhavé.
- V EÚ by sa zásadne mali prijímať jednohlasné rozhodnutia, pretože žiaden zvrchovaný štát by nemal byť prehlasovaný.
- V EÚ by sa o každodenných otázkach malo rozhodovať väčšinovo a o zásadných otázkach jednohlasne, pretože by sa tým zabezpečila rovnováha medzi účinnosťou a zohľadnením názorov všetkých štátov.

Euro

- Čím viac štátov zavedie euro ako svoju menu, tým bude Európa jednotnejšia. Preto by sme mali trvať na tom, aby čo možno najviac štátov zaviedlo spoločnú menu a prípadne im pri tom aj finančne vypomôcť.
- Členmi eurozóny by mali byť len krajiny, ktoré skutočne dodržiavajú podmienky menovej únie. Dodržiavanie pravidiel by sa malo neustále kontrolovať.
- Spoločná mena nie je pre Európu dobrá. Práve v čase krízy sa ukazuje,

že štáty EÚ sa nedokážu zhodnúť na jednotnej politike. Národná finančná a menová politika by dokázala reagovať rýchlejšie a lepšie. EÚ by sa preto mala vrátiť k národným menám, tým sa predsa nevyklučuje spolupráca.

Pracovné miesta

- Európska únia by mala aktívne vytvárať pracovné miesta. Podporou projektov v oblasti infraštruktúry (napríklad výstavba ciest alebo mostov na účely prepojenia členských štátov EÚ), by najmä s cezhraničným presahom, mohlo vzniknúť veľa pracovných miest.
- Samotné štáty najlepšie vedia, ako sa u nich dajú vytvárať pracovné miesta. O túto otázku sa EÚ starať nemusí.
- Pracovné miesta netreba vytvárať, pretože v Európe máme dosť voľných miest. Podporou slobody pohybu a lepšej informovanosti by si uchádzajúci o zamestnanie dokázali rýchlejšie nájsť pracovné miesto.

Únia občanov

► Už sme spomenuli, že európskych občanov v EÚ zastupuje Európsky parlament. Európsky parlament volia všetci oprávnení voliči v Európskej únii na obdobie piatich rokov. Voliť možno od 18 rokov, v Rakúsku dokonca už od 16 rokov. Oprávnenie byť volený (hovorí sa mu pasívne volebné právo) je v členských štátoch rôzne. Vo Fínsku, v Dánsku alebo Nemecku môže byť človek zvolený do Európskeho parlamentu už vo veku 18 rokov. V Litve, Poľsku a vo Veľkej Británii je hranicou vek 21 rokov. Na Cypre, v Taliansku a Grécku sa európskym poslancom možno stať až po dovŕšení 25 rokov. Občania EÚ, ktorí žijú v inom členskom štáte EÚ (teda napríklad Rakúšan v Maďarsku), môžu svoj hlas odovzdať tam. Parlament je rozhodujúcim hráčom európskej politiky. Spoločne s Radou je zákonodarcom Európskej únie. To znamená, že bez Európskeho parlamentu sa v Únii ani lístok nepohne.

Napriek tomu, že Európsky parlament má dôležité funkcie a priamo zastupuje občanov, záujem o európske voľby je pomerne nízky. Vplyv Európskeho parlamentu sa od roku 1979 výrazne zvýšil. Parlament môže spolurozhodovať o čoraz väčšom množstve otázok. Hoci má teda Európsky parlament v súčasnosti oveľa väčšie slovo ako pred 35 rokmi, účasť voličov klesla. Pri posledných voľbách do Európskeho parlamentu odovzdalo svoj hlas v priemere len 42,5 % občanov EÚ. Volebná účasť na Slovensku dosiahla len 13,05 %, čo bolo najmenej zo všetkých krajín EÚ. Negatívny rekord Slovensko dosiahlo už tretíkrát za sebou. Ešte znepokojujúcejší je fakt extrémne nízkej účasti mladých ľudí.

Úloha

Prečo je účasť vo voľbách taká nízka?

- Vyhľadajte relevantné výsledky prieskumov účasti mladých ľudí v eurovoľbách 2014 v rôznych krajinách EÚ a osobitne na Slovensku. Uvažujte a diskutujte o príčinách a dôsledkoch nízkej účasti najmä mladých ľudí. Aký vplyv má trend voliť/nevoliť na kvalitu demokracie vo vašej krajine?

Vytvorte plagát, na ktorom predstavíte výsledky svojho skúmania a záverov.

Úloha

A vy? Ako sa zachováte?

- Vysvetlite svoje rozhodnutie. V akom prípade by ste boli ochotní zmeniť svoj postoj? Diskutujte o tom, ako predchádzajúca úloha ovplyvnila vaše postoje k aktívnej účasti na voľbách.

Európska únia – spojenectvo, ktoré má budúcnosť

- Európska únia bola založená po druhej svetovej vojne, aby sa stáročné nepriateľstvo medzi európskymi štátmi nahradilo priateľstvom a spoluprácou.

O 60 rokov neskôr môžeme skonštatovať, že tento cieľ sme dosiahli. Vzájomné predsudky síce nevymizli, ale nikto sa nikomu nevyhráža vojnou. Názorové rozdiely sa riešia v konferenčných sálach a obvykle sa končia kompromisom, s ktorým sa dokážu zmieriť všetky zúčastnené štáty.

Európska únia dosiahla svoj pôvodný cieľ, t. j. zabezpečiť mier medzi členskými štátmi. To však neznamená, že je už zbytočná. Hodnoty, ktoré reprezentuje, predsa platia aj naďalej. EÚ čelí novým problémom, napríklad zmenám klímy a nárastu terorizmu. Je úplne jasné, že

žiadan európsky štát nedokáže tieto úlohy vyriešiť sám. Spolu je nás ale takmer pol miliardy a môžeme sa oprieť o silné hospodárstvo a dobré vzdelanie. Spoločne môžeme niečo dokázať. Európska únia nám pomáha utvárať si svoj osobný život podľa vlastných predstáv.

Diskusie a hádky o tom, ako sa má EÚ ďalej vyvíjať, samozrejme, nikdy neustanú. Neexistuje žiadne zázračné riešenie a jednotlivé členské štáty majú úplne rôzne predstavy. EÚ je teda to, čomu sa po anglicky hovorí „work in progress“ (rozrobená práca). Je to inštitúcia, ktorá sa neustále mení. Aby sa uberala smerom, ktorý my občania EÚ považujeme za správny, musíme sa zapojiť. Prvým krokom je účasť na voľbách do Európskeho parlamentu. Čím vyššia je volebná účasť, tým dôraznej-

šie môže Parlament uplatňovať svoj vplyv a spolurozhodovať. Ak nechceme, aby za nás rozhodovali iní, musíme to urobiť sami. Európsky parlament nám pri tom pomáha.

My a EÚ

- Ak chcete získať viac informácií o Európskom parlamente, pozvite svojho europoslancu či europoslankyňu do školy a položte im otázky. Rozhovor s členom Európskeho parlamentu nie je, samozrejme, jedinou možnosťou, ako získať informácie o EÚ alebo dokonca ako sa osobne angažovať

„Dúfame, že vás tento magazín zaujal. Ak sa chcete dozvedieť viac, na ďalšej strane nájdete niekoľko tipov. Majte sa!“

Niekoľko tipov, čo by ste si mohli prečítať alebo urobiť, ak sa chcete o EÚ dozvedieť viac.

- **Detský kútik**
Hry a kvízové otázky o Európe pre deti a mládež:
http://europa.eu/kids-corner/index_sk.htm
- **EÚ pre učiteľov**
Učebný materiál o Únii a jej činnostiach:
http://europa.eu/teachers-corner/index_sk.htm
- **Európsky portál pre mládež**
Európske a národné stránky pre mládež o vzdelávaní, práci, cestovaní a mnohých iných témach:
<http://europa.eu/youth/sk.cfm>
- **Europe Direct**
Informačné centrá EÚ v celej Európe. Otázky môžete položiť telefonicky alebo prostredníctvom e-mailu. Môžete tiež navštíviť centrum vo svojom okolí:
http://europa.eu/europedirect/index_sk.htm
- **História Európskej únie**
Informácie a videá o zakladateľoch EÚ:
http://europa.eu/about-eu/eu-history/index_sk.htm
- **Vaša Európa**
Pomoc a poradenstvo pre občanov EÚ a ich rodinných príslušníkov:
http://europa.eu/youreurope/citizens/index_sk.htm
- **Diskusia o budúcnosti Európy**
Informačný portál o európskych diskusiách:
http://ec.europa.eu/citizens-dialogues/index_sk.htm

Úloha

Vyskúšajte tieto internetové adresy.

Rozdeľte sa do skupín. Každá skupina si zoberie jednu internetovú adresu a presne zistí, aké informácie a podnety obsahuje. Čo sa vám na týchto stránkach páčilo a čo nie? Na záver svoje výsledky prezentujte ostatným.

Príjemnú zábavu!

Spojte sa s EÚ

ON-LINE

Informácie vo všetkých úradných jazykoch Európskej únie sú dostupné na webovej stránke:
europa.eu

OSOBNE

V celej Európe sa nachádzajú stovky miestnych informačných centier EÚ. Adresu centra najbližšieho k vám nájdete na tejto webovej stránke:
europedirect.europa.eu

TELEFONICKY ALEBO E-MAILOM

Europe Direct je služba, ktorá odpovedá na vaše otázky o Európskej únii.

Túto službu môžete využívať bezplatne na telefónnom čísle: **00 800 6 7 8 9 10 11**

(niektorí operátori mobilných sietí nepovoľujú prístup k číslam 00800 alebo tieto hovory spoplatňujú), alebo na spoplatnenom telefónnom čísle z krajín mimo EÚ: **+32 22999696**. Môžete tiež zaslať e-mail prostredníctvom **europedirect.europa.eu**.

PREČÍTAJTE SI O EURÓPE

Publikácie o EÚ vzdialené na jeden klik – nájdete ich na internetovej stránke kníhkupectva EU Bookshop:
bookshop.europa.eu

Informácie a publikácie o Európskej únii môžete získať na nasledujúcich miestach:

Zastúpenie Európskej komisie v Slovenskej republike

Palisády 29
811 06 Bratislava
SLOVENSKO/SLOVAKIA
Tel. +421 254431718
e-mail: comm-rep-sk@ec.europa.eu

Informačná kancelária Európskeho parlamentu

Palisády 29
811 06 Bratislava
SLOVENSKO/SLOVAKIA
Tel. +421 259429683
e-mail: epbratislava@europarl.europa.eu
web: www.europskyparlament.sk

Zastúpenia Európskej komisie a Informačné kancelárie Európskeho parlamentu sú vo všetkých štátoch Európskej únie. V iných častiach sveta má Európska únia delegácie.

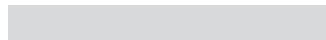
Európska únia: Magazín pre mladých

„Európa je ďaleko.“ Touto provokatívnou vetou sa začína prvá kapitola publikácie Európa – Magazín pre mladých. To, samozrejme, nie je pravda. My občania EÚ sme v Európe doma. Keďže v nej žijeme, kladieme si, prirodzene, mnoho otázok o tom, čo „Európa“ vlastne je a ako funguje. Napríklad Kto ju riadi? Čo znamená Európska únia pre náš každodenný život? Ktorým smerom sa tento kontinent uberá v globalizovanom svete? Aká budúcnosť Európu čaká? Všetkým týmto otázkam sa venuje náš magazín.

Je určený študentom vo veku 13 až 18 rokov a bude im slúžiť ako interaktívna pomôcka na to, aby o daných témach čítali, diskutovali a niečo sa dozvedeli. Učitelia majú k dispozícii sprievodnú príručku.

Členské štáty Európskej únie (2015)

Kandidátske krajiny a potenciálni kandidáti

Úrad pre publikácie

ISBN 978-92-79-63042-2
doi:10.2775/774316